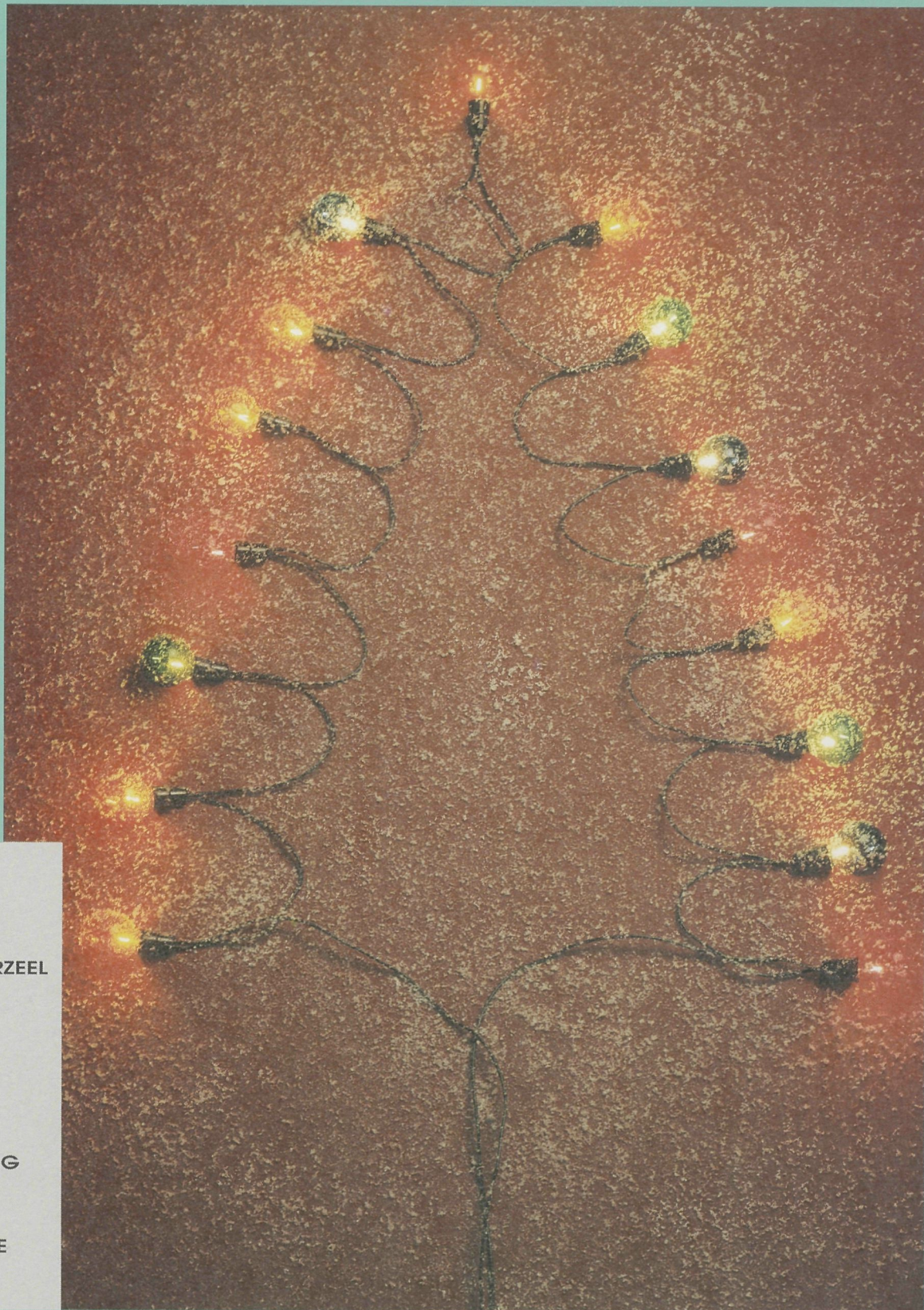

MILIEURAMA

AANDBLAD VAN DE BOND BETER LEEFMILIEU

Afgiftekantoor
Brussel X

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT MET INKT OP VEGETALE BASIS

ELEKTRISCH
UITRUSTINGSPLAN

LEEFMILIEU LONDERZEEL

KLEINSCHALIGE
WATERZUIVERING

TELEFOONGIDSEN

STRUKTUURPLANNING
BIJ ONZE BUREN

MILIEUVRIENDELIJKE
COMPUTERS

In deze milieurama:

Het "Uitrustingsplan"
van "de elektriciens".
Alles behalve om uit te rusten.
3-5

Memorabele, uitgeruste,
handige Harry's...
Ledenblad:
6

Gilbert Verbeken
van **Leefmilieu Londerzeel**.
Veegt ook voor uw deur.
7-9

Zuid-Afrika droger, het leefmilieu
speelser, het eindejaar nuttiger
en het VODO edukatiever:
Flitsen!
10

Grootschalig geloosd,
kleinschalig gezuiverd.
11-13

HST in de gele gids,
de witte gids en de blauwe gids:
Frontlijn
14-15

Strukturplanning.
Iets om PRAT op te gaan.
16-17

Nog méér strukturplannen,
in **MINA**.
18

Statiegeld op uw oude computer!
Ekotips:
22-23

Boek en Milieu
24-25

Lezersbrieven & Puzzelen
26

Kalender & Kolofon
27

Kommentaar

Op 20 november 1995 overhandigden de elektriciteitsproducenten hun investeringsplan voor de komende 10 jaar aan de minister van Economische Zaken. Binnen twee maanden moet minister Di Rupo (PS) hierover zijn oordeel vellen. Nu reeds is duidelijk dat de 271 miljard nieuwe investeringen die de sektor plant, ons nooit naar een duurzame elektriciteitsvoorziening zullen leiden. Een duurzame elektriciteitsvoorziening in België betekent dat elektriciteitsproducenten hun verantwoordelijkheid moeten opnemen inzake het bestrijden van het broeikaseffekt en dat er dient gewerkt te worden aan een uitstapscenario voor nucleaire energie. Atoomenergie geldt immers als typevoorbeeld van afwenteling van risico's en van quasi onbeheersbare afvalstoffen op derden en toekomstige generaties. De grote centrales op steenkool en aardgas leveren een aanzienlijke bijdrage in de afvalproblematiek, veroorzaken verzuring, versterken in hoge mate het broeikaseffekt,... Gedecentraliseerde elektriciteitsproductie leidt bovendien tot steeds meer hoogspanningslijnen.

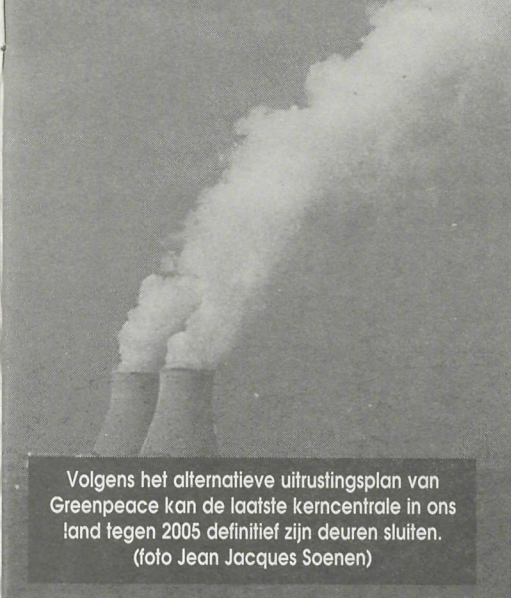
Een studie uitgevoerd door het studiebureau STEM in opdracht van Greenpeace, waarover meer op de volgende bladzijden, toont aan dat de technologieën om een duurzame elektriciteitsvoorziening te organiseren onmiddellijk beschikbaar zijn. Het geschetste scenario vergt echter ingrijpende wijzigingen in het investeringsbeleid van de elektriciteitssektor en in het beleid van de overheid. De milieubeweging, met op kop Greenpeace, wil hiermee een vernieuwd denkproces op gang brengen rond de toekomst van de elektriciteitssektor in België. De discussie over het nieuwe uitrustingsplan is hiervoor de perfecte aanleiding.

Lieve Grauls

Omslagverhaal

kernenergie

BLIJFT HOEKSTEEN VAN elektriciteitsvoorziening

Volgens het alternatieve uitrustingsplan van Greenpeace kan de laatste kerncentrale in ons land tegen 2005 definitief zijn deuren sluiten. (foto Jean Jacques Soenen)

Eind november stelden Electrabel en SPE, de twee elektriciteitsproducenten van ons land, hun 'Uitrustingsplan 1995-2005' voor. Het 'Uitrustingsplan' is een erg technisch dossier dat de investeringen in de produktie en distributie van elektriciteit wil coördineren. Dat het belang van dat plan voor het leefmilieu moeilijk kan onderschat worden, is duidelijk. Milieuproblemen zoals het broeikas effect, de ozonproblematiek of de verzuring hebben heel wat, zoniet alles, te maken met de manier waarop wij met energie omgaan. Voorlopig is in het 'Plan van de elektriciens' van een duurzaam en milieuvriendelijk elektriciteitsbeleid echter weinig te merken...

Greenpeace-medewerker Filip Verbelen steekt zijn verontwaardiging over het voorliggende Uitrustingsplan niet onder stoelen of banken. "Het plan is té vaag, té eenzijdig en niet cijfermatig onderbouwd. Als het van Electrabel en SPE afhangt, dan blijft kernenergie ook in de toekomst de hoeksteen van onze elektriciteitsvoorziening". Momenteel wordt zowat 56% van de elektriciteit in ons land opgewekt in kerncentrales. Het feit dat de elektriciteitsproducenten alles behalve werk maken van de afbouw van de nucleaire energie én het maatschappelijke protest terzake gewoon negeren, is voor Greenpeace een eerste fundamentele punt van kritiek. De onopgeloste problemen worden in het plan gewoon weggevuurd. De elektriciteitsproducenten spelen dit spelletje heel sluw. In het federale regeerakkoord staat duidelijk vermeld dat er geen nieuwe kerncentrales mogen worden bijgebouwd. "Welnu, in het Uitrustingsplan zal je inderdaad nergens lezen dat er kerncentrales zullen worden bijgebouwd", stipuleert Filip Verbelen. "Er staat echter wel vermeld dat er zal worden geïnvesteerd in op- en onderhoudswerken van bestaande

kerncentrales. Onder de noemer van 'energie-efficiëntie' komt men op die manier toch tot 135 Mwe (megawatt) extra-nukleair vermogen".

NUKLEAIRE TOEKOMST VERZEKERD

Dergelijke 'energie-efficiëntie' is trouwens niet het enige truukje dat de elektriciteitsproducenten tevoorschijn toveren. Ons land gaat binnenkort ook nucleaire energie opwekken net over de grens. Filip Verbelen: "België participeert in de Franse kerncentrales van Chooz. Volgens allerlei technische mankementen werd de opstarting van die kerncentrales, die normaal waren voorzien voor respectievelijk 1991 en 1993, steeds weer uitgesteld. Maar het ziet er naar uit dat in de lente van '96 de uraniumstaven effectief zullen worden aangerukt in Chooz. Voor ons land zou dat goed zijn voor 725 Mwe extra-nukleair vermogen". Pittig detail: in juni '94 werd reeds beraamd dat de diverse vertragingen van de opstarting in Chooz ons land reeds 1,6 miljard frank kosten. "Zo zie je maar, van een nieuwe kerncentrale is in het plan dan wel geen sprake, toch zijn beide maatregelen, de onderhoudswerken aan de bestaande

kerncentrales én de participatie in Chooz, goed voor een nucleaire capaciteit van 860 Mw extra. Vergelijkbaar met de capaciteit van een middelgrote kerncentrale..." aldus Verbelen. Tegelijk staat in het plan ook vermeld dat de optie van kernenergie voor de toekomst open blijft en dat verder onderzoek zal worden verricht naar veilige kernreactoren. Over afbouw en ontmanteling van kerncentrales wordt met geen woord gerept.

ENERGIEBESPARING BLIJFT PR-STUNT

Het is uiteraard niet omdat de behoefte aan elektriciteit blijft toenemen, dat er steeds meer elektriciteitscentrales moeten gebouwd worden. Je kan bijvoorbeeld ook werk maken van een beleid dat energiebesparing promoot. In de VS ontwikkelde men 'Integrated Resource Planning' (IRP) waarbij vraagvermindering op gelijke voet staat met aanbodverhoging. IRP betekent dat je in het energiebeleid ook rekening houdt met bijvoorbeeld de kosten van zure neerslag of de maatschappelijke kost van nukleair afval. Is daar in het voorliggende Uitrustingsplan iets

De elektriciteitscentrale van Ruien is één van de centrales die zich mag voorbereiden op sluiting. Geen nood echter, er komen andere in de plaats... (foto Carlos Versieren)

van te merken? Al voert de elektriciteitssector aan van wel, volgens Wim De Groote van het Studiecentrum voor Technologie, Energie en Milieu (STEM) alvast niet: "Behalve wat beleefdheidsvermeldingen vinden we van zo'n IRP eigenlijk niets terug. Energiebesparingsprogramma's blijven beperkt tot een ongevaarlijk public relations-maneuver. Eigenlijk is dat geen verrassing. Zoals je weet is de winst van onze elektriciteitsproducenten rechtstreeks gekoppeld aan de hoeveelheid energie die ze kunnen verkopen. Wanneer Electrabel en SPE echt werk zouden maken van rationeel energiegebruik, dan snijden ze in eigen vlees".

ZELFPRODUKTIE WORDT GEFNUIKT

Meer zelfs, in het Uitrustingsplan vermelden Electrabel en SPE dat ze tegen 2005 werk willen maken van de bouw van 3 nieuwe STEG (stoom- en gasturbine)-centrales én 3 nieuwe kolencentrales. Twee STEG-centrales, in Brugge en Gent, zijn reeds in aanbouw. Een derde STEG-centrale is gepland voor het Waalse Baudour. Daartegenover staat evenwel ook de sluiting van een aantal elektriciteitscentrales. Tegen 2005 moeten bijvoorbeeld de centrales van Ruien, Rodenhuis, Drogenbos en de Gentse Kanaalzone dicht. "Het netto-resultaat is echter dat er toch meer elektriciteit zal worden geproduceerd. Men spitst de aandacht vooral toe op een gecentraliseerde elektriciteitsproductie. Een aantal grote centrales blijft het overgrote deel van de elektriciteit leveren", verduidelijkt Greenpeace-medewerker Filip Verbelen. "Terwijl een gedecentraliseerde aanpak veel meer eko-

nomische en ekologische voordelen biedt. Het spreekt toch voor zich dat het beter is om de elektriciteit te gaan produceren op de plaats waar je ze nodig hebt".

WKK KRIJGT GEEN EERLIJKE KANS

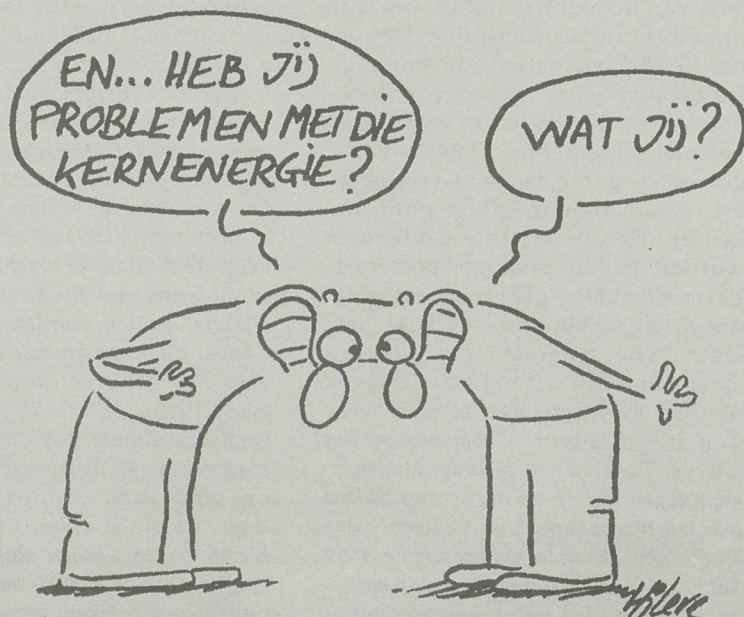
In Nederland blijkt alvast dat decentralisering werkt. Nu al halen de Nederlanders meer dan 30% van hun totale elektriciteitsproductie uit Warmte-Kracht-Koppeling (WKK). Dat staat voor een gekombineerde benutting van warmte en elektriciteit. Een lokale elektriciteitscentrale zorgt voor elektriciteit op maat van de gebruiker. Bovendien kan men achteraf nog eens gebruik maken van de vrijgekomen warmte. Bij klassieke centrales gaat de warmte via een koeltoren gewoon verloren. Voor grote bedrijven, ziekenhuizen, serre-komplexen of zwembaden is WKK een ideale oplossing. "In het Uitrustingsplan wordt trots verwezen naar concrete realisaties op vlak van WKK in België. Men verhuult daarmee dat het potentieel voor WKK inderdaad veel hoger ligt", verduidelijkt Filip Verbelen. "WKK wordt in ons land

echter gefnuikt door de bestaande tarifiering. Een zelfproducent krijgt in vergelijking met het buitenland geen eerlijke vergoeding voor het overschot aan elektriciteit dat hij aan het net levert. Bovendien moet hij, in geval van een tekort aan elektriciteit, die veel te duur aankopen".

Een ander nadeel van de gecentraliseerde elektriciteitsproductie zoals die in het Uitrustingsplan wordt voorgesteld, is de uitbreiding van het net voor elektriciteitsdistributie. Filip Verbelen: "Het is dan ook geen verrassing wanneer we in het plan lezen dat de elektriciëns nog eens tientallen kilometers nieuwe hoogspanningslijnen willen aanleggen".

LOKAAL PROTEST ESSENTIEEL!

Blijft natuurlijk de vraag waar het met het voorliggende Uitrustingsplan naartoe moet. Het plan wordt in zijn huidige vorm ter advisering voorgelegd aan het Controlecomité voor Elektriciteit en Gas en het Nationaal Comité voor Energie. Daarna moet ook de overheid, zowel op federaal als gewestelijk nivo, zijn advies geven. Greenpeace-medewerker Filip Verbelen is er alvast van overtuigd dat er van onderuit best nog wat in beweging moet worden gezet. "Het is belangrijk dat er vanuit lokale actiegroepen en gemeenten vragen worden gesteld bij het voorliggende Uitrustingsplan", vindt Verbelen. "We doen een beroep op de publieke opinie en de gemeenten die tegen de berging van kernafval reageerden. Kernafval zal met het huidige beleid de komende jaren ontegensprekelijk toenemen". Wat kan je als lokale milieugroep of gemeentelijke milieuraad doen? Verbelen: "Heel wat lokale poli-

tici hebben ook een mandaat in een of andere interkommunale en hebben dus wel een woordje mee te praten in het debat over elektriciteitsvoorziening. Je kan die politici ertoe aanzetten om in de bestuursorganen van interkommunales een pleidooi te houden voor plannen voor rationeel energiegebruik. De Limburgse interkommunale Interelectra is daarvan een voorbeeld".

PARLEMENTAIR DEBAT OP KOMST?

Zijn die politici, ook op federaal en gewestelijk nivo, inderdaad van plan om nog de nodige vraagtekens te plaatsen bij het voorliggende Uitrustingsplan en, waarom niet, het inhoudelijk nog te laten wijzigen? VLD-voorzitter Herman De Croo was in Zuid-Oost-Vlaanderen één van de vurigste tegenstanders van de opslag van laag-radioactief afval: "Je kan moeilijk gaan verwachten dat die diverse aktiekomitees nu allemaal reeds een standpunt innemen over een zeer technisch dossier als het Uitrustingsplan", vindt De Croo. "Maar anderzijds kan je er ook niet omheen dat er inderdaad een oorzakelijk verband is tussen de productie van kernenergie en het nukleair afval. Ik ben persoonlijk voorstander om het probleem structureel te benaderen, waarom niet door een ruim parlementair debat te organiseren op federaal nivo. Echter, zo'n debat moet grondig wetenschappelijk worden voorbereid en geen onderwerp uitmaken van slogantaal". In de Waalse Raad is het debat over het Uitrustingsplan, op vraag van de Ecolo-fractie, alvast op komst. Laat de Vlaamse Raad de kelk aan zich voorbijgaan? Nochtans werd in de vorige legislatuur een resolutie gestemd die bepaalt dat een herziening van de gewestplannen voor de aanleg van nieuwe hoogspanningslijnen niet kan zonder dat voorafgaand een globaal energiedebat wordt gevoerd. Nu het nieuwe Uitrustingsplan inderdaad gewag maakt van nieuwe hoogspanningslijnen, lijkt het erop dat de Vlaamse Raad een en ander in vraag zal moeten stellen. Luc Barbé, medewerker van

de Agalev-fractie in de Vlaamse Raad: "Het zou een goede zaak zijn, mocht de Vlaamse Raad een degelijk debat voeren rond het voorliggende Uitrustingsplan. En waarom dat niet inpassen in een globaal energiedebat? We hebben daar lang genoeg moeten op wachten".

OVERHEID TE WEINIG GEWAPEND

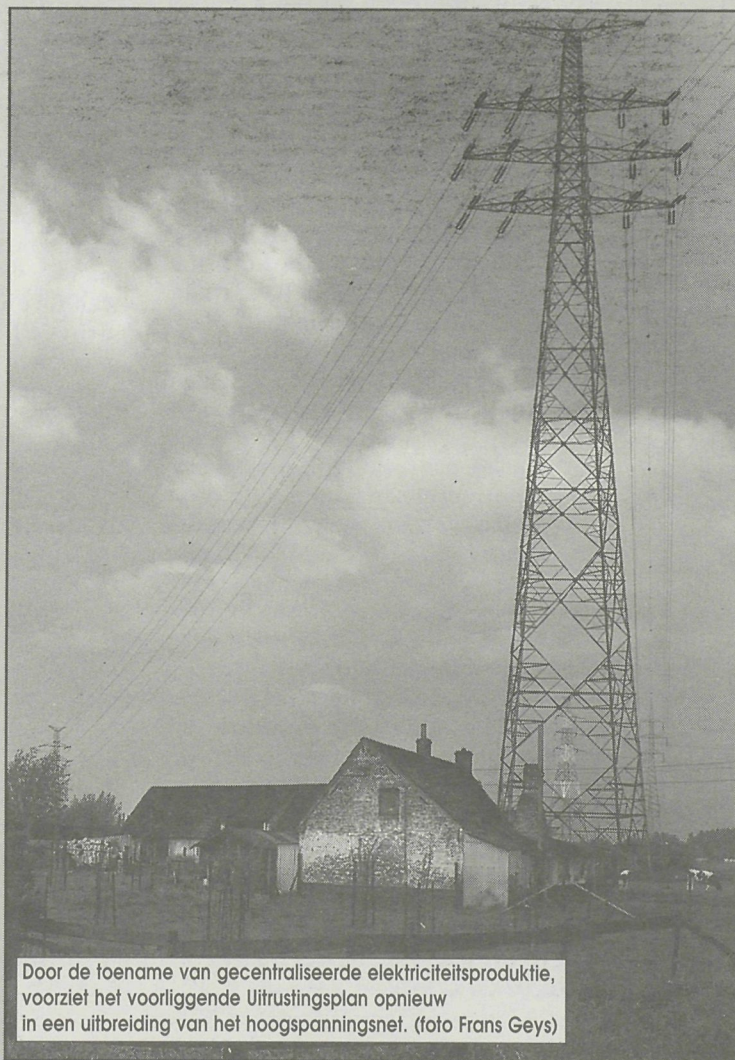
Of er al dan niet zal worden gedebatteerd over het plan, zal niet in het minst afhangen van de houding van de meerderheidspartijen. Eerder dit jaar lanceerde Eric Van Rompuy (CVP), minister van Economie in de Vlaamse Regering, de 'Maand van de Warmte-Kracht-Koppeling'. Een signaal dat energiebeleid ook anders kan? Perschef Walter Aertssens: "Volgens ons komt alles wat te maken heeft met Rationeel Energiegebruik inderdaad niet zo goed aan bod in dit voorliggende Uitrustingsplan. We hadden graag gezien dat warmtekrachtkoppeling wat meer aandacht kreeg". Ook Steve Stevaert, SP-lid in de Vlaamse Raad én tegelijk ook voorzitter van de Limburgse inter-

kommunale Interelectra heeft de nodige vragen. "De maatschappelijke inspraak en de doorzichtigheid van de hele elektriciteitssector is zeker een probleem. Maar ik heb vaak ook de indruk dat de overheid te weinig gewapend is om in het energiebeleid een rol van betekenis te gaan spelen. Misschien moeten we ons maar wat meer laten bijstaan door deskundigen om op basis daarvan ook binnen de partijen een ernstig debat over het energievraagstuk op te zetten".

ALTERNATIEF PLAN IS KLAAR

Greenpeace heeft het politieke debat in ieder geval niet afgewacht en stelde een 'alternatief uitrustingsplan' voor. De wetenschappelijke studie werd gemaakt door het Studiecentrum Technologie, Energie en Milieu vzw (STEM). Eén van de meest ophefmakende konklusies is dat zelfs bij een groei van de vraag naar elektriciteit én een vrije markt voor elektriciteitsproductie, toch alle bestaande atoomcentrales in ons land kunnen worden gesloten tegen 2010. Bovendien zouden de gemiddelde CO2-emissies tegen 2010 verminderen met ongeveer 20% tegenover 1990. De studie reveleerde verder ook nog dat, wanneer echt werk zou gemaakt worden van vraagbeheersing en decentrale productie, nieuwe centrales in de planperiode plan overbodig worden. Behalve diegene die nu in aanbouw zijn. Tenslotte becijferde STEM ook nog dat het aandeel van hernieuwbare elektriciteit in België kan stijgen van 0,3% (1995) tot 6,5 à 10% in 2010. "We gaan deze studie overhandigen aan alle aktoren die betrokken zijn bij de beoordeling van het Uitrustingsplan", besluit Greenpeace-medewerker Filip Verbelen. "We hopen dat op basis daarvan een en ander toch nog grondig zal worden bijgestuurd".

Piet Decoster

Door de toename van gecentraliseerde elektriciteitsproductie, voorziet het voorliggende Uitrustingsplan opnieuw in een uitbreiding van het hoogspanningsnet. (foto Frans Geys)

KBVBV STEEKT HANDIGE HARRY'S EEN KASTJE TOE...

Nestkastjes... we weten allemaal waarover het gaat. Vaak bieden ze een prima gelegenheid om veel soorten vogels van dichtbij gade te slaan zonder de dieren te verstoren. Maar nestkastjes zijn ook een belangrijk middel om kunstmatige nestgelegenheid te kreëren op die plaatsen waar door het terreinbeheer een tekort aan natuurlijke broedholten is ontstaan. Ook in de winterperiode zijn nestkastjes vaak een nuttige helpende hand voor vogels die meer dan anders te lijden hebben onder sneeuw of koude. En van het werken aan en met nestkastjes gaat ook een sterk edukatieve werking uit.

Dat is alvast de mening van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV) dat recent een brochure voorstelde waarin de doe-het-zelver nuttige tips terugvindt om zelf een nestkastje te bouwen. Wat is de geschikte constructie voor een nestkastje? Wat kan eraan worden verbeterd om het nog geschikter te maken voor bewoning door een of andere vogelsoort? In de brochure kom je er alles over te weten. Bovendien bevat de nieuwste KBVBV-publikatie ook plannen die je stapsgewijs duidelijk maken hoe je een nestkastje in elkaar doet passen. Voor de niet-zo-handige-harry's bevat de brochure een lijst van verkooppunten waar je nestkastjes kan kopen die beantwoorden aan de strengste eisen en voorwaarden om vogels op een afdoende en verantwoorde manier winteronderdak te bieden.

Je kan de brochure gratis verkrijgen bij het sekretariaat van het KBVBV. *Inlichtingen: Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels vzw (KBVBV), Veeweidestraat 43, 1070 Brussel, Tel. 02/521.28.50., Fax. 02/527.09.89.*

GREENPEACE ROEPT OP VOOR VERZET TEGEN UITRUSTINGSPLAN

Elk jaar worden in de kerncentrales van ons land vele tonnen radioactief afval geproduceerd. Voor geen enkele categorie kernafval bestaat op dit ogenblik een aanvaardbare bergingsmethode. Toch wil Electrabel de volgende 10 jaar onverminderd doorgaan met nog meer kern-

LEDENBLAD

afval te produceren. Zoals je kon lezen in het Omslagverhaal voorziet het nieuwe Uitrustingsplan van de elektriciteitssector dat nu ter discussie voorligt, in de toekomst nog meer ruimte voor kernenergie.

Greenpeace lanceert alvast de oproep om daar met zijn allen heftig tegen te reageren. De nucleaire sector wil zich zo snel en goedkoop mogelijk ontdoen van het grootste volume kernafval, het zgn 'laag'-actieve afval, door het dumpen in betonnen bunkers, in één of ander waardevol natuurgebied.

De NIRAS (overheidsinstelling belast met kernafval) selecteerde vorig jaar 98 'sites' in 47 gemeenten. Alle gemeentebesturen hebben formeel een motie gestemd die het dumpen op hun grondgebied verbiedt. Deze krachtige reactie heeft de plannen van de NIRAS en Electrabel voorlopig geblokkeerd. Toch wil de kernlobby doorgaan met haar plannen. Op dit ogenblik wordt een grootscheepse public-relations campagne opgezet die zou moeten aantonen dat kernafval niet gevaarlijk is. Begin '96 zal de NIRAS zijn selectie voorstellen van gemeenten waar een dumpplaats zou kunnen komen.

Greenpeace doet daarom een oproep aan alle lokale komitees tegen kernafval, de besturen van de bedreigde gemeenten en alle personen om zich vandaag nog massaal te verzetten tegen het plan om in België een nieuw nucleair opofferingsgebied te creëren.

Inlichtingen: Greenpeace, Vooruitgangsstraat 317, 1210 Brussel, Tel : 02/201.19.44., Fax. 02/201.19.50.

MEMO ONDERSTEUNT MILIEUVRIENDELIJKE KONSUMPTIE EN PRODUKTIE

In deze rubriek van september '95 werd per vergissing MeMO vzw als initiatiefnemer van het Antwerpse Eko Winkel- en Dienstencentrum voorgesteld. Het betreft hier echter geen initiatief van MeMO, wél van Bio-Home. Wat niet wil zeggen dat MeMO niets met dienstencentra te maken heeft. Integendeel...

MeMO vzw werd in '89 opgericht om het mens- en milieuvriendelijk consumeren en produceren in Vlaanderen te promoten en te ondersteunen. Enerzijds is er het konsumentgericht aspect van de werking: door de publikatie van de Groene Gids wil MeMO het grote publiek overtuigen van het belang van een keuze voor MeMO-produkten. Uiteraard kan de Groene Gids ook gezien worden als een middel voor MeMO-bedrijven om bekend te raken. Anderzijds is er het producentgericht aspect van de werking. In die zin streeft MeMO vzw ernaar om een professionele dienstverlening op het vlak van bv. boekhouding, financieel advies, informatisering, milieuwetgeving aan MeMO-bedrijven uit te bouwen. De bedoeling is een gecentraliseerd informatiepunt in de schoot van MeMO op te richten waar initiatieven in de MeMO-sfeer, zoals b.v. het hogervermeld dienstencentrum, met hun specifieke problemen en vragen terecht kunnen en/of een forum aan te bieden waarbij bedrijven hun ervaringen kunnen uitwisselen of zelfs plannen voor samenwerking kunnen smeden. Momenteel zoekt MeMO naar de nodige financiële middelen om een dergelijke coördinerende taak te kunnen vervullen. Dat een alternatief dienstencentrum geen éénmalige gebeurtenis is, bewijst het op stapel staan van nog twee gelijkaardige initiatieven. Reden genoeg om de MeMO-sektor een financieel duwtje in de rug te geven.

Inlichtingen: MeMO sekretariaat, Blijde Inkomststraat 109, 3000 Leuven, Tel./Fax: 016/22.87.94.

Inlichtingen Eko Winkel- en Dienstencentrum: Jos Vanhamme (Bio-Home), Korte Spekstraat 16, 2220 Heist op den Berg, Tel. 015/24.49.27., Fax. 015/24.33.69.

interview

met Gilbert Verbeken van Leefmilieu Londerzeel vzw

"PROBLEMEN LOS JE NIET OP DOOR VOOR JE EIGEN DEUR TE BLIJVEN VEGEN"

"Al dat gepraat in adviesraden en overlegplatforms blijkt allesbehalve rendabel. Het is dringend tijd om te evalueren wat nu al konkreet uit de bus gekomen is, en belangrijker, om de grote milieuproblemen van vandaag effectief op veel kortere termijn aan te pakken" Dat Leefmilieu Londerzeel van aanpakken weet, is duidelijk. Ze slagen erin om met een vrij kleine kern vrijwilligers jaarlijks werk te maken van een breed spektrum van zowel milieu- als natuuractiviteiten. Hoe ze dat voor mekaar krijgen, vernamen we in een leerrijke babbel met 'bezige bij' Gilbert Verbeken.

Gilbert Verbeken van Leefmilieu Londerzeel vzw:
"BBL zien we niet als een grote broer die voor ons de kastanjes uit het vuur moet gaan halen".
(foto Frans Geys)

Leefmilieu Londerzeel vzw ontstond in het natuurbeschermingsjaar 1970. De plannen om de A29-autosnelweg doorheen een groengebied te trekken was bij de aanvang een belangrijk thema binnen de werking. Er bestonden in die tijd ook plannen om in hetzelfde gebied een mastodontrecreatieoord aan te leggen. In '76 werd Leefmilieu Londerzeel een vzw om onze vrijwilligers de nodige juridische bescherming te geven. De volgende grote stap die we zetten was de aansluiting bij de BBL-koepeel. Onze meest recente zet dateert van 1994, sinds dan zijn we geassocieerde vereniging met Natuurreservaten vzw.

Jullie zijn een vrij kleine organisatie. Toch slagen jullie erin een brede waaier van zowel natuur- als milieuonderwerpen aan te pakken. Hoe krijgen jullie dat voor elkaar?

Dat is stilaan mee geëvolueerd met de groei van de vereniging. Meestal vertrek je met een voorzitter die bijna al het werk op zich neemt. Van de 135 (gezinnen-)leden vormen momenteel ongeveer 12 à 15 personen de vaste kern. Bij activiteiten kunnen we rekenen op een opkomst van

maksimaal enkele honderden deelnemers, afhankelijk van het thema. Binnen de groep hebben we een doorgedreven taakverdeling. Om activiteiten voor te bereiden, bijvoorbeeld de Dag van de Aarde, richten we telkens kleine komitees op van 3 à 4 mensen binnen onze vaste kern. Op de maandelijkse vergaderingen bespreken we dan de voorstellen van die werkgroepen.

VULGARISEREND WERKEN LOONT

Krijgt Leefmilieu Londerzeel vzw voldoende ruggesteun van andere lokale verenigingen?

Dat is sterk afhankelijk van het thema. Als we indertijd bijvoorbeeld iets (mee)organiseerden rond kernwapens was het géén enkel probleem om daar honderden mensen uit verschillende socio-kulturele organisaties bij te betrekken. Gaat het vandaag om een erg specifiek milieutema, dan blijven de verenigingen veel meer in hun eigen hok zitten.

Jullie hebben die houding weten te omzeilen via een activiteit als bijvoorbeeld 'Tuinen Kijken'

Dat klopt. 'Tuinen Kijken' is een activiteit waar jaarlijks diverse socio-kulturele verenigingen en niet-georganiseerde inwoners aan meewerken. Eigenlijk is het een soort kapstok waar we één of ander milieutema aan ophangen. Bijvoorbeeld bouwbiologie, lineaire landschapselementen, kleinschalige waterzuivering,... We zoeken tuinen waarin we ons thema kunnen illustreren, waar we een tentoonstelling kunnen opzetten of waar een voordracht kan worden gegeven. We willen met een vulgariserend thema zoals 'tuinen' veel mensen van verschillend pluimage milieusensibiliserend bereiken. Met deze activiteit alleen bereiken we gemakkelijk 4 à 500 inwoners, terwijl er op een klassieke infoavond hooguit 20 aanwezig zijn, veelal mensen die toch al in de thema's geïnteresseerd zijn. Vanuit dezelfde optiek pikken we ook in op de Dag van de Aarde, de Waterdag,...

NEUTRALISATIE DOOR BINNENKAMERS OVERLEG

Aan activiteiten is er duidelijk geen gebrek bij Leefmilieu Londerzeel vzw. Jullie hebben bovendien vertegenwoordigers in de gemeentelijke Milieu-

adviesraad (MAR). Houden de Londerzeelse politici ook effectief rekening met die adviezen?

De voorbije 6 jaar hebben we ervaren dat het vooreerst moeilijk is om zelfs binnen een heterogeen samengestelde MAR tot een advies te komen dat vanuit de milieuhoek als 'niet al te uitgehold' kan worden beschouwd. Verder worden er zeer weinig van de uiteindelijk geformuleerde adviezen concreet vertaald door het beleid. Verder geeft dat beleid géén spontane toelichting wanneer een advies niet wordt opgevolgd. Met de nieuwe raad hoopten we op een nieuwe start. Nog steeds merken we dat de meeste belangrijke milieutema's die in de MAR zouden kunnen behandeld worden op andere plaatsen worden geadviseerd. Bijvoorbeeld in de gemeentelijke commissie ruimtelijke ordening. Omdat Londerzeel op de A12 en in de 'Vlaamse Ruit' gelegen is (cf Struktuurplan Vlaanderen, nvdr), is er bij ons een extreem grote druk op de nog resterende open ruimte. De ruimtelijke ordening is in Londerzeel dan ook het belangrijkste milieutema. Toch komt zoiets niet aan bod in onze MAR.

Dat klinkt alsof jullie zwaar teleurge-

steld zijn in het gemeentelijke beleid.

Ach, eigenlijk wordt er gewoon veel te veel gepraat en veel te weinig concreet uitgevoerd. Als je zou op een rijtje zou zetten hoeveel concrete resultaten effectief voortkomen uit al dat gepraat binnen officiële adviesraden en overlegplatforms, dan zou je tot een betreurenswaardig resultaat komen. Misschien hanteert de overheid het overleg in feite als een taktiek om milieuverenigingen de illusie te geven dat ze effectief inspraak hebben in het beleid. Noem het neutralisatie door binnenkamers overleg... Een actieve taktiek om miliegroepen monddood te maken. We moeten ons ook de vraag durven stellen of er vandaag door de miliegroepen zelf voldoende gereageerd wordt op niet opgevolgde adviezen? Zo niet, dan stemt dat tot nadenken...

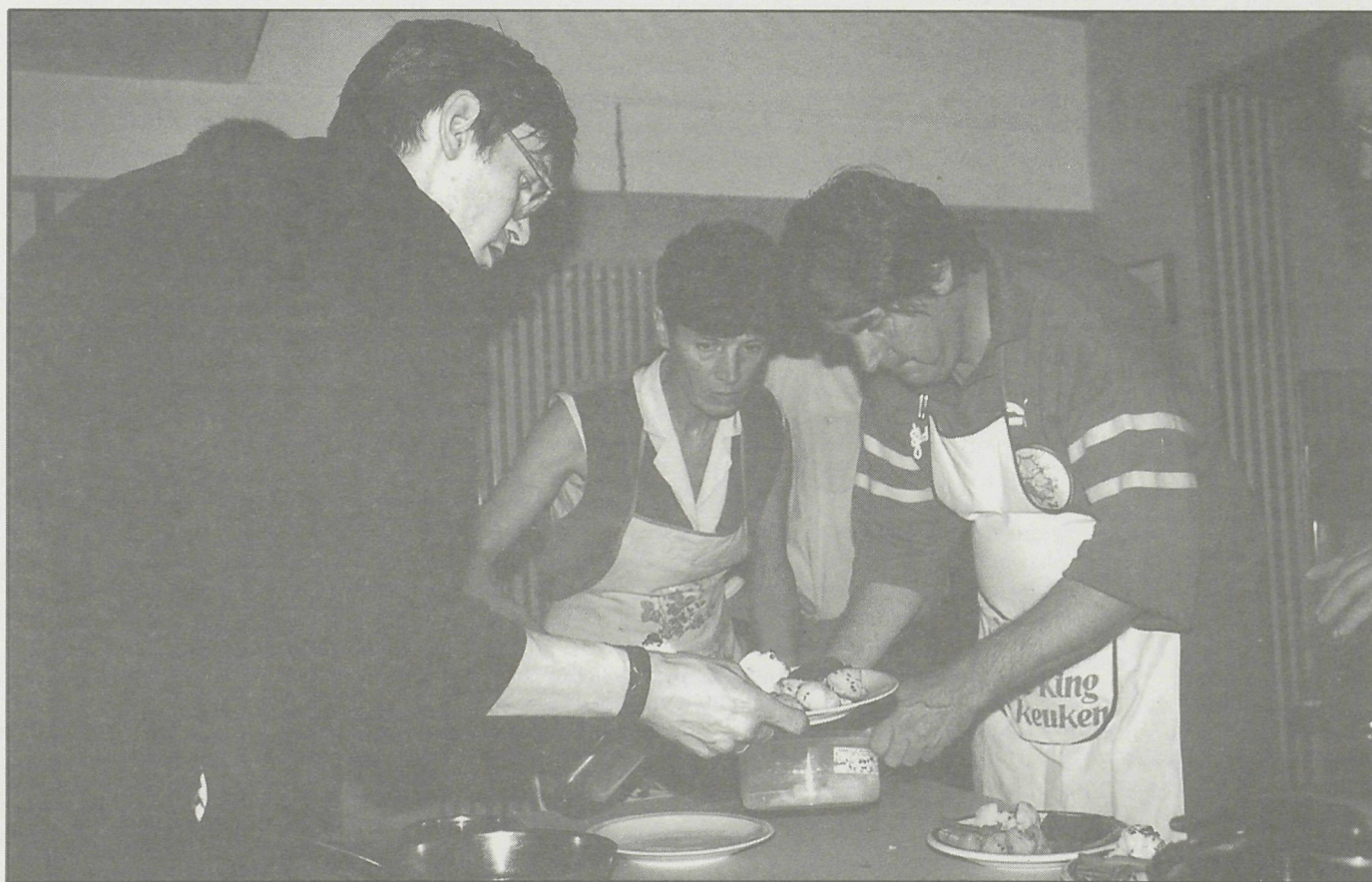
HEISA KAN WONDEREN DOEN

Algemeen kan je toch wel stellen dat er meer aandacht besteed wordt aan het milieutema. Merken jullie dan geen verandering in de samenwerking of invloed met of op het beleid ten opzichte van pakweg 10 jaar geleden.

Toch wel. Ook in Londerzeel ligt het

milieutema een stuk gevoeliger. Deze gevoeligheid stijgt nog naarmate er meer strikt persoonlijk belang bij betrokken is. Een voorbeeld kan dit illustreren. Twee jaar geleden waren er bij ons plannen voor de aanleg van een nieuw industrieterrein in de buurt van een woonwijk. Wij vonden het ondenkbaar dat er alweer open ruimte de mist in ging. Terwijl uit een studie van BBL bleek dat er net in Vlaanderen voldoende industriegronden beschikbaar waren. Voor zulke gevoeligheden lukt het in een mum van tijd honderden inwoners op te trommelen bij hoorzittingen en acties. De politieke besluitnemers durven dan niet anders dan aan de druk van de bevolking toegeven en de (volgens ons) juiste beslissingen nemen. Het industrieterrein is er niet gekomen. Omwonenden hadden rechtstreeks persoonlijk belang bij het opkomen voor dit thema, de gemeentepolitici zagen niet graag enkele honderden stemmen verdwijnen. Zo zie je maar, de BBL-informatie volstond als katalysator om de plannen af te voeren.

Dit soort 'overwinningen' zijn wellicht essentieel om er gemotiveerd tegenaan te blijven gaan. Kan je nog zo'n paar voorbeelden aanhalen, kwestie van an-

Medewerkers werven tijdens een etentje van Leefmilieu Londerzeel. De bourgondische kant van milieu- en natuur-activisme...

Gilbert Verbeken: "De motivatie om er tegenaan te gaan, moet eigenlijk vanuit jezelf komen. Ze hoeft niet altijd verbonden te zijn met de resultaten die je bereikt". Wie zei daar alweer dat de milieubeweging geen idealisten meer in zijn rangen heeft...

dere verenigingen een hart onder de riem te steken?

Om te beginnen moet de motivatie om er tegenaan te gaan, eigenlijk vanuit jezelf komen. Ze hoeft niet per definitie verbonden te zijn met de resultaten die je bereikt. Zeker niet wanneer die resultaten veelal afhangen van politieke willekeur of andere niet-sociale belangenverdediging... Verder is het moeilijk om te weten welke resultaten nu juist het gevolg zijn van jouw actie als groep. Zo zijn er in Londerzeel reeds 10 jaar op grote schaal sluiklozingen aan de gang. Alle officiële paden werden betreden om tot resultaat te komen. Op een bepaald moment besloot Leefmilieu Londerzeel vzw om de media en het publiek bij de actie te betrekken. Van BBL kregen we het advies om gebruik te maken van het 'vorderingsrecht voor milieuverenigingen'. Dat kortgeding loopt ondertussen reeds 2 jaar en heeft ons totnogtoe héél wat geld gekost. Ook de A29 en het recreatieoord zijn er nooit gekomen. Onze vereniging lag mee aan de basis van de plaatselijke Oxfam Wereldwinkel, we organiseren geslaagde protestacties wanneer we dat nodig achten, we spelen een sensibiliserende rol en vervullen een

waakhondfunctie als het om milieutema's gaat... Zonder milieuactiegroep kan er in een gemeente als Londerzeel heel wat méér dan wanneer zo'n potentiële lastpost in de gemeente niet aanwezig zou zijn. Die latente aanwezigheid is erg belangrijk.

BBL GEEN GROTE BROER...

Kun je tenslotte een persoonlijke evaluatie geven van de samenwerking met de BBL-koepel?

De aansluiting bij BBL was één van de grootste stappen die we hebben gezet. Op een bepaald ogenblik merk je dat je als organisatie echt gegroeid bent en dat de tijd rijp is om ook thema's aan te pakken die de gemeentegrens overschrijden. Problemen worden trouwens niet opgelost door alleen voor je eigen deur te blijven vegen. Vandaar dat we bij de milieukoepel zijn aangesloten. Ik heb echter vaak de indruk dat verschillende lidorganisaties zeer hoge verwachtingen koesteren ten opzichte van BBL. Zo in de zin van: 'we zijn nu aangesloten, lossen jullie het nu maar voor ons op'. Wij hebben BBL nooit als een soort grote broer gezien die de kastanjes voor ons uit het vuur zou moeten halen. Wij ver-

wachten dat we van de BBL informatie, adviezen en tips krijgen. Dat we iets kunnen leren uit de ervaring van andere lidorganisaties... Kortom, voor ons is BBL een soort adviescentrum. Totnogtoe voldoen jullie ruimschoots aan die verwachting. Anderzijds geloof ik ook dat BBL geen gezicht heeft zonder steun en medewerking van de lokale verenigingen. Voor BBL mag ook de feedback op basis van de ervaringen aan de basis niet onbelangrijk zijn. Dat is dan tweerichtingsverkeer. Lokale verenigingen hebben een koepel nodig om bepaalde gaatjes te vullen en omgekeerd.

Sandra Van Aerschot

Begin januari '96 houdt Gilbert Verbeken het in België voor bekeken. Althans voor twee jaar, de duur van een wereldreis die hem samen met gezellin Marita Berghman in '96 naar achtereenvolgens de Stille Zuidzee, Nieuw-Zeeland, Australië, Indonesië, Maleisië, Thailand, China en Indonesië zal brengen om in '97 o.m. Thailand, Vietnam, Midden- en Zuid-Amerika aan te doen. Tijdens hun reis zetten Gilbert en Marita ook het petje van 'Milieurama-redakteur' op. Lees hun ervaringen en belevenissen binnenkort in Milieurama!

DROOGTE IN ZUID-AFRIKA IS GEVOLG VAN OPWAR- MING VAN DE AARDE

De opwarming van de aarde is een feit. Althans dat is de konklusie van een door het Wereldnatuurfonds (WWF) gefinancierde studie. Over de mate waarin de gevolgen van het broeikasfeffect zich manifesteren, nu en in de toekomst, kan nog worden gediscussieerd. Volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) heeft de opwarming van onze aarde ondertussen zorgwekkende dimensies aangenomen. Luchtverontreiniging is daarvan één van de belangrijkste oorzaken. Het IPCC baseert zich op de WWF-studie waaraan wetenschappers uit Westerse en Afrikaanse landen hebben meegewerkt en die de invloed van klimaatveranderingen op het Zuidafrikaanse milieu evalueert. Uit het onderzoek blijkt ook dat de aanhoudende opwarming aanleiding kan geven tot een langdurige droogte in Zuid-Afrika. Voor WWF is dit alweer een voorbeeld van de manier waarop rijke industrielanden door hun activiteiten niet alleen de bevolking maar ook de fauna en flora van armere landen hypotekeren. Het WWF-onderzoek toont verder ook aan dat de eerste slachtoffers van de droogte in de armere lagen van de bevolking vallen. De voorbije 13 jaar viel er nauwelijks regen in zuidelijk Afrika. Door de veelvuldige mislukking van de oogsten worden de inwoners van West-Zimbabwe steeds meer afhankelijk van de internationale voedseltoevoer. De hoofdstad Harare kampt met een ernstig gebrek aan water en energie. Ook planten en dieren blijken makkelijke slachtoffers.

Het computermodel, dat aan de basis lag van de studie, zal geïntroduceerd worden bij wetenschappers en Afrikaanse overheden om zich tijdelijk te kunnen indekken tegen de effecten van het broeikasfeffect. Maar ook Europese overheden zullen belangrijke inspanningen moeten leveren om de aanbevelingen van de VN-Conventie inzake Klimaatveranderingen (1994) in de praktijk om te zetten.

Toch heeft het Wereldnatuurfonds niet alleen negatief nieuws te melden. In het vooruitzicht van de eindejaarsfeesten presenteert WWF-België een leuk set aan wenskaarten. Een leuke kadootip voor iedereen die familie, vrienden, collega's,... hartelijke wensen wil overmaken. De nieuwe wenskaartenkatalogus kan je gratis aanvragen bij Leo De Beul.

FLITSEN

Inlichtingen: Wereldnatuurfonds (WWF), Waterlooosteenweg 608, 1060 Brussel, Tel. 02/347.30.30., Fax. 02/344.05.11.

ECOSPEL(EN) VOOR EEN BETER LEEFMILIEU

De Bond van Grote en Jonge Gezinnen (BGJG) stelde onlangs haar Ecospel voor. Het is een combinatie van het traditionele lotto- en memoryspel. Het gaat erom zo snel mogelijk alle juiste kaartjes op het eigen speelbord te krijgen. Het speelbord bevat verschillende milieu-onvriendelijke afbeeldingen. Op de 36 kaartjes staan overeenstemmende tekeningen met een positieve milieuboodschap. De Bond wil kinderen (vanaf 4 jaar) spelenderwijs leren omgaan met milieu-problemen. Achter de boodschappen van het Ecospel steken enkele duidelijke milieu-eisen. De Bond wil de open ruimte vrijwaren en de bestaande wooncentra renoveren en herwaarderen. Tevens moet de natuur terug een plaats krijgen in ons dagelijks leven. Het spel levert alvast voldoende stof voor een leerrijk gesprek tussen ouders en kinderen.

Het Ecospel kost 300 frank en je kan het bestellen bij het sekretariaat van De Bond. Abonnees op het tijdschrift 'Leefmilieu' betalen slechts 250 frank.

Inlichtingen: Bond van Grote en Jonge Gezinnen (BGJG), Troonstraat 125, 1050 Brussel, Tel. 02/507.88.11., Fax. 02/511.90.65.

OXFAM-WERELDWINKELS GEEFT NUTTIGE WENKEN VOOR EINDEJAARSGE- SCHENKEN

In december maken de Vlaamse Wereldwinkels traditiegetrouw

werk van hun jaarlijkse publiekskampagne. Onder de slogan 'Maak een gat in de markt: komen zij op voor een eerlijke plaats voor Afrika in de wereldmarkt. Oxfam sluit op die manier aan bij de 'Vierkant voor Afrika'-kampagne. Naar aanleiding hiervan verschijnt eveneens de eindejaarsfolder, die eigenlijk een katalogus is van mooie en nuttige geschenken voor de komende eindejaarsfeesten.

Meer dan 50 Oxfam-Wereldwinkels organiseren in de loop van december in hun gemeente een Geschenkenbeurs. Daarbij staan ook tal van informatie- en animatieactiviteiten op de agenda. De info-folder krijg je na een eenvoudig telefoontje naar het Oxfam-sekretariaat, gratis toegestuurd. In de Wereldwinkels kan je dezer dagen trouwens terecht voor de 18de editie van de Solidariteitsagenda, mét een handige adressenlijst van ruim 1.000 adressen. Het assortiment van 5 modellen, voorziet voor elk gebruik een gepaste agenda. Met de opbrengst van de agenda-verkoop worden elk jaar zinvolle Oxfam-projecten in de 3de Wereld ondersteund.

Inlichtingen: Oxfam-Wereldwinkels, Nieuwland 37, 9000 Gent, Tel. 09/223.01.61.

VODO OP ZOEK NAAR EDUKATIEF MEDEWERKER

Het Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling (VODO) heeft een half-tijdse betrekking van edukatief medewerker vakant. Het takenpakket van de edukatief medewerker bestaat erin het overleg tussen de verschillende nieuwe sociale bewegingen inzake duurzame ontwikkeling verder uit te bouwen. Dat gebeurt aan de hand van studiewerk, beleidsactiviteiten en edukatief werk.

Ook de voorbereiding en coördinatie van dossiers in het kader van duurzame ontwikkeling, de ondersteuning van VODO-lidorganisaties, de organisatie van studiedagen en debatten en de opvolging van het beleid en de internationale kontekst, behoren tot de taken van de edukatief medewerker.

Het betreft een halftijds-vervangingskontraakt voor 2 jaar. Weddeschaal regent met relevante anciënniteit. Kandidaturen met CV dienen gericht aan Paul Van Steenvoort, voorzitter VODO.

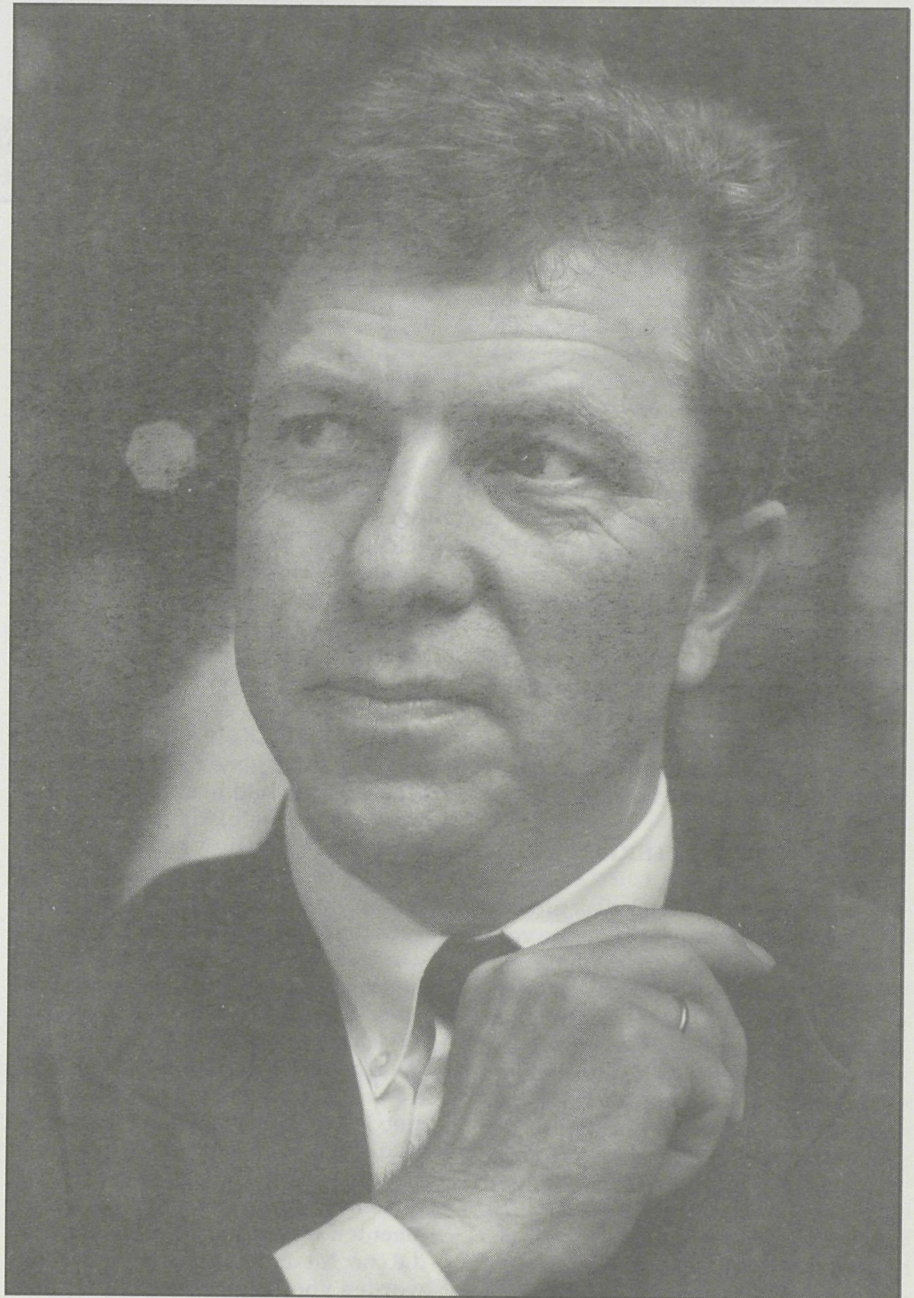
Inlichtingen: VODO, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel, Tel. 02/539.26.20., Fax. 02/539.13.43.

Kleinschalige waterzuivering in Vlaanderen

KELCHTERMANS WEIGERT ONDERTEKENING EERDER GOEDGEKEURDE DOSSIERS

Ach, het moet niet altijd groot, groter, grootst zijn. Neem nu de zuivering van ons afvalwater. Steeds meer groeit het besef dat de betonnen zuiveringsbunkers die Aquafin de voorbije jaren zowat in heel Vlaanderen de grond inschroefde, vooral voor afgelegen en landelijke gebieden een té dure investering blijken. Kleinschalige manieren van afvalwaterzuivering zijn voor afgelegen gebieden of landelijke wijken integendeel een stuk efficiënter. Maar met een rietveld of een biorotor kan je ook je eigen afvalwater zuiveren én nog eens gebruiken in het huishouden... Moet er nog zand zijn? Het zal dan ook geen verrassing heten dat ook de Vlaamse overheid zijn eerste voorzichtige stapjes zet in de richting van een stimuleringsbeleid voor kleinschalige waterzuivering. Al dient 'stimulering' hier wel vrij ruim te worden geïnterpreteerd...

De Vlaamse overheid vindt de zuivering van ons afvalwater al langer een prioriteit. Willen we ervoor zorgen dat er ooit nog vis in de Schelde of de Maas ronddartelt, tja, dan moet je daar uiteraard wat willen voor doen. En of de Vlaamse overheid dat wil. Sinds enkele jaren krijgt de Vlaamse burger een flink geprijsd overschrijvingsformulier van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) voor de heffing op het afvalwater in de bus gedeponneerd

Het besluit van de vorige Vlaamse regering om gemeenten te ondersteunen die werk maken van projecten inzake kleinschalige waterzuivering, wordt door minister Kelchtermans op de helling gezet: "Het monopolie inzake waterzuivering behoort toe aan Aquafin". (foto Filip Claus)

die gebruikt wordt om verspreid in Vlaanderen een net van kollektoren en zuiveringsinstallaties aan te leggen. De nv Aquafin werd met de praktische uitvoering ervan belast. Maar je moet heus geen ingenieursdiploma op

zak hebben om je te realiseren dat de aanleg van zo'n kollektorenstelsel in landelijke gebieden met een verspreide bewoning, nogal wat meer kost dan in de stad. Kortom, het is zo goed als uitgesloten om elk woning op het

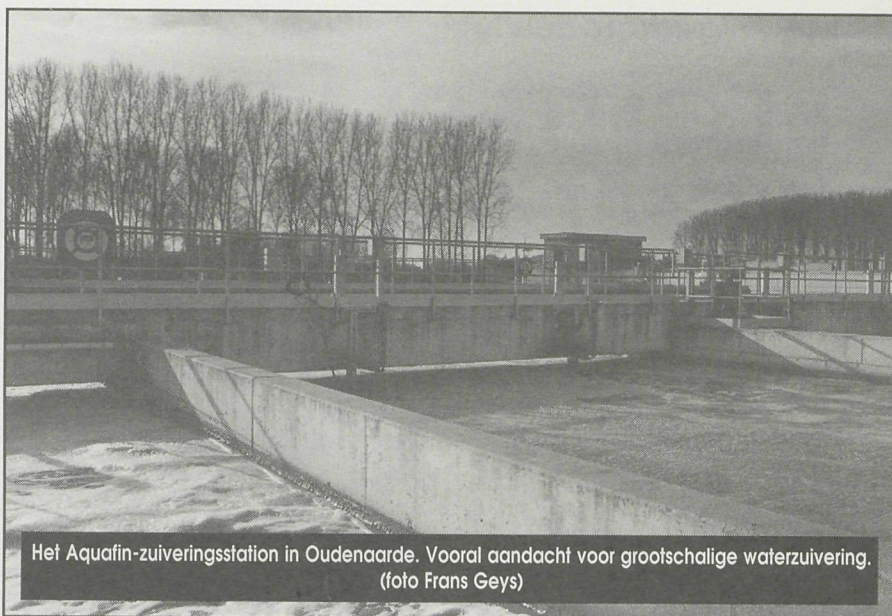
riolerings- of kollektorennet aan te sluiten.

KLEINSCHALIGHEID IN DE LIFT

Toch wil de Vlaamse overheid dat het afvalwater van elke woning wordt gezuiverd. Althans dat blijkt uit Vlarem II-bis dat van kracht is sinds 1 augustus. Vlarem maakt een onderscheid tussen drie zuiveringszones: zones waar de huizen nu al zijn aangesloten op een waterzuiveringsinstallatie (A), die waar dat binnen vijf jaar het geval zal zijn (B) en die waar dat binnen vijf jaar nog steeds niet het geval zal zijn (C). De precieze afbakening van de zones is op dit ogenblik nog niet rond. Globaal gesteld komt het erop neer dat Aquafin zich op dit ogenblik vooral bezighoudt met de A-zone, de B-zone vooral een gemeentelijke aangelegenheid is en de inwoners van een C-zone ervoor moeten zorgen dat ze hun afvalwater zelf gezuiverd krijgen. Steeds meer mensen die in zo'n landelijk gebied wonen, gingen de voorbije maanden op zoek naar de mogelijkheden van kleinschalige waterzuivering. De Werkgroep Technologie van Dialoog vzw uit Leuven werd het voorbije jaar overstelpt met vragen omtrent kleinschalige waterzuivering en richtte het Steunpunt Kleinschalige Waterzuivering op. Bedoeling is om geïnteresseerden alle mogelijke informatie te geven hoe ze het afvalwater van hun eigen woning op de meest efficiënte manier kunnen gaan zuiveren. Plantensystemen, biorotoren, perkolatierietvelden? Je komt er bij het Steunpunt Kleinschalige Waterzuivering alles over te weten.

LOKALE DYNAMIEK VERSTERKEN

Maar ook op gemeentelijk vlak groeide de voorbije maanden de interesse voor kleinschalige zuiveringssystemen. Freddy Van Den Bossche is momenteel hoofd van de Dienst Bekkenbeleid bij de VMM maar was tot voor enkele maanden kabinetschef bij minister van leefmilieu De Batselier. Hij stond mee aan de wieg van een besluit dat projecten voor kleinschalige waterzuivering op gemeentelijk vlak moest stimuleren. "We stelden vast dat er in nogal wat Vlaamse gemeenten afgelegen wijken of gebieden waren die moeilijk konden worden aangesloten op het rioleringsnet. Vandaar dat de Vlaamse Regering met het Besluit van 1/2/95 een opening wilde creëren voor gemeenten die werk wilden maken van kleinschalige waterzuivering in gebieden van 100 tot 500 inwoners", verduidelijkt Freddy Van Den Bossche. "We rekenden erop dat ook de gemeentelijke milieu-adviesraden daarin een stimulerende rol konden spe-

len. Volgens het besluit kunnen gemeentebesturen die investeren in kleinschalige waterzuivering tot 80% terugtrekken van de Vlaamse overheid". Dat niet alleen de VMM heil ziet in kleinschalige waterzuivering, bleek recent nog toen in het staatsnatuurreserveaat Walenbos in Tielt-Winge een kleinschalig waterzuiveringsstation van start ging. Een proefproject van de Dienst Natuur en de Dienst Water van de Vlaamse Gemeenschap. En op 8 november organiseerde ook het Provinciebestuur van Limburg een studiedag waar voor lokale besturen de mogelijkheden van kleinschalige waterzuivering werden toegelicht.

NIET IEDEREEN GELUKKIG

Een stap in de goede richting, zo lijkt het. Al gauw blijkt echter dat niet iedereen even gelukkig is met de inspanningen van de Vlaamse regering om gemeenten meer verantwoordelijkheid te geven inzake de kleinschalige zuivering van afvalwater. Freddy Van Den Bossche: "Van meetafaan was duidelijk dat vooral Aquafin niet echt opgezet was met het besluit. Ze argumenteerden dat zij juridisch de enigen waren die zich daarmee konden inlaten". Minister van leefmilieu De Batselier liet er, met de hete adem van de verkiezingen in de nek, dan ook geen gras over groeien. Begin februari '95 vertrok er een omzendbrief naar alle Vlaamse gemeenten waarin hen wordt uitgelegd dat ze tot 80% kunnen betoelaagd worden voor gemeentelijke projecten inzake kleinschalige waterzuivering. Voorwaarde is wel dat ze voor 31 maart een dossier indienen bij de VMM waarin het project wordt voorgesteld. Een krappe timing, zoveel is duidelijk. Op 31 maart liggen er toch 36 projectvoorstellen op de burelen van het Bestuur Beleid en Planning van de VMM. Daarvan worden 13 projecten niet

konform beschouwd, aan een aantal gemeenten werden tegen eind juni bijkomende gegevens gevraagd. Uiteindelijk worden op basis daarvan 10 projecten in 9 gemeenten goedgekeurd. Ondertussen is echter ook de samenstelling van de Vlaamse Regering veranderd. "De vernieuwde samenstelling van het kabinet Leefmilieu zorgde ervoor dat er andere prioriteiten werden gelegd", vertelt Freddy Van Den Bossche. "Blijkbaar is de keuze om gemeenten verder te betrekken bij kleinschalige waterzuivering geen onmiddellijke prioriteit meer".

GEEN PRIORITEIT VOOR AQUAFIN?

Marc Verhaegen, adviseur op het kabinet van minister van Leefmilieu Kelchtermans, bevestigt inderdaad dat het besluit van 1/2/95 op de helling komt te staan. "Op dit ogenblik is er nog niets beslist, maar er blijkt dat er juridisch toch een aantal zaken niet in orde zijn. Met de nv Aquafin is er een resultaatsverbintenis afgesloten, zodat het risico voor wanbeheer van een zuiveringsinstallatie toch vrij gering is". Betekent dit dan dat de Vlaamse overheid zijn plannen om kleinschalige waterzuivering te ondersteunen, zomaar op de helling zet? Marc Verhaegen: "Op dit ogenblik vinden wij de uitbouw van het rioleringsnet en de maximale aansluiting op klassieke zuiveringssystemen de beste oplossing. Dat betekent niet dat kleinschalige waterzuivering niet meer kan. Maar het moet per geval worden bekeken, rekening houdende met de kostenfactor. Bovendien kan ook Aquafin de uitvoering van die kleinschalige projecten op zich nemen, al vrees ik dat dit voor hen geen prioriteit is". Toch heeft Aquafin ook voor projecten inzake kleinschalige waterzuivering de nodige budgetten ter beschikking. En wil men zich er in de toekomst meer mee be-

zighouden. Boudewijn Van De Steene, directeur Planning bij Aquafin: "Het klopt dat we aanvankelijk vooral aandacht hadden voor grootschalige projecten, maar dat betekent niet dat we kleinschalige projecten uitsluiten. Je moet wel rekening houden met de kwaliteit van de waterzuivering én de kostprijs van dergelijke installaties. Rietvelden zijn nu eenmaal altijd duurder dan de gewone zuiveringsinstallaties..."

LOKALE BESTUREN SLACHTOFFER

Of hoe een dubbelte rollen kan. Enkele maanden geleden worden gemeenten door de Vlaamse Regering nog aangespoord om kleinschalige waterzuiveringsprojecten in te dienen. Vandaag blijkt dat een en ander niet langer een prioriteit is. Of hoe een lokaal bestuur dat inspanningen doet om werk te maken van een echt milieubeleid, het slachtoffer wordt van een meningsverschil tussen kabinet en administratie. Het zal je als milieudienst of schepen van leefmilieu maar overkomen... Eén van de projecten dat werd goedgekeurd, is dat van de kleinschalige waterzuivering voor de wijk Makkegem in Merelbeke. "Reeds meer dan 10 jaar geleden hebben we pogingen gedaan om kleinschalige waterzuivering in onze gemeente te introduceren", vertelt leefmilieu-schepen Paul Martens ons aan de telefoon. "Er stonden zelfs enkele miljoenen ingeschreven op onze gemeentebegroting. Dat werd door de gouverneur van Oost-Vlaanderen echter afgewezen. Waterzuivering bleek geen bevoegdheid van de gemeente te zijn".

MERELBEKE BIJT VAN ZICH AF

Merelbeke was er echter als de kippen bij om in aansluiting van de brief van het kabinet leefmilieu, een project voor kleinschalige waterzuivering in te dienen. Ondanks de krappe timing slaag-

de het gemeentebestuur erin om tegen eind maart een rudimentair dossier bij de VMM in te dienen. "Dat was inderdaad het mes op de keel", doet schepen Martens zijn verhaal. "Op amper enkele weken tijd zo'n dossier in elkaar boksen, is geen sinekure". Begin juni krijgt Merelbeke een schrijven van de VMM waarin gevraagd wordt om tegen eind juni het dossier verder uit te werken om alsnog voor subsidiëring in aanmerking te komen. "We werden dus een tweede keer het mes op de keel gezet", aldus een geprikkelde Martens. "Men vergeet in Brussel vaak dat al die dossiers ook eerst via de gemeenteraad dienen te passeren". Wat in het geval van Merelbeke overigens niet lukte. In de gemeenteraad van 20 juni wordt het dossier op een bizarre manier afgekeurd. Raadslid Boudewijn Van De Steene, in het dagelijkse leven directeur Planning bij Aquafin, keurt als lid van de CVP-meerderheid het project voor kleinschalige waterzuivering in zijn gemeente, af. Schepen Martens: "Ik neem aan dat Dhr. Van De Steene gestemd heeft op basis van het Aquafin-standpunt dat gemeenten niet bevoegd zijn voor kleinschalige waterzuivering. Het resultaat van die stemming was alvast dat we door de VMM voortdurend op de vingers werden getikt voor de verdraging van ons dossier. Uiteindelijk kregen we uitstel tot 15 oktober. Vandersteene werd ondertussen binnen de CVP teruggefloten en het project werd tijdens de volgende raadszitting van 10 oktober toch goedgekeurd".

BESLUIT IN VRAAG GESTELD

Het ziet er echter naar uit dat alle inspanningen van het gemeentebestuur van Merelbeke een maat voor niets zijn geweest. Niet alleen de continuïteit van het besluit van 1/2/95 wordt in vraag gesteld, het ziet er steeds meer naar uit dat de goedgekeurde projek-

ten door het Vlaamse Gewest nooit gefinancierd zullen worden. "Het is inderdaad de vraag of we de goedgekeurde projecten zullen betoelagen", bevestigt ons Marc Verhaeghen, adviseur bij het kabinet Kelchtermans. "Uiteindelijk is gebleken dat door de krappe termijn maar één dossier tijdig binnen was. U begrijpt dat we ons moeten houden aan de bepalingen van het Rekenhof. In het geval van dergelijke verdragingen, kan je niet zomaar subsidies gaan uitkeren". Ook het gemeentebestuur van Merelbeke kreeg recent gelijkaardig nieuws te horen. Zij het wel op basis van andere argumenten. "In een telefoontje met de Dienst Overheidsopdrachten kreeg ik te horen dat er een 'probleem' is. Blijkt dat minister Kelchtermans de goedgekeurde dossiers niet wil ondertekenen omdat hij ervan uitgaat dat waterzuivering een monopolie is dat Aquafin toekomt", aldus een cynische Paul Martens.

ZEMST ZIET HET ZITTEN

Helemaal verbazingwekkend wordt het wanneer we contact opnemen met een aantal andere gemeenten die een project goedgekeurd kregen. In Zemst werden bijvoorbeeld twee projecten goedgekeurd. "We verwachten heel veel van die beide projecten inzake kleinschalige waterzuivering", klinkt het hoopvol bij de gemeentelijke milieudienst. "Momenteel zijn de projecten goedgekeurd en bereiden we de aanbesteding voor". Op de vraag of er reeds een schriftelijke bevestiging kwam van de toegezegde subsidiëring, moet men negatief antwoorden. "We gaan er evenwel van uit dat de beide dossiers hun normale verloop zullen kennen, de werken binnenkort van start kunnen gaan en de Vlaamse overheid de projecten gewoon subsidieert".

ONDERTUSSEN IN MERELBEKE...

"Waar zijn we eigenlijk mee bezig?", vraagt schepen Paul Martens zich fulminerend af. "Deze hele affaire overtreft mijn stoutste verwachtingen. Het hallucinante is dat lokale besturen die echt iets willen doen aan de leefmilieu-problemen door een Vlaams minister niet alleen in de rug worden geschoten maar ook publiekelijk belachelijk worden gemaakt. Bovendien gaat Kelchtermans frontaal in tegen het beleid van zijn voorganger en bewijst hij daarmee nog maar eens niet te weten hoe een echt milieubeleid dient gevoerd te worden". Ondertussen besteedde het gemeentebestuur al aardig wat geld aan de ontwerpen van het project. De gemeente Merelbeke overweegt dan ook ernstig om de Vlaamse Regering voor de rechtbank te dagen. Al moet dat nog binnen de bestuursmeerderheid worden beslist. En voorbeelden uit het verleden leren dat die wel eens een verrassende wending kunnen nemen...

Piet Decoster

MILIEURAMA
12 / 1995

Frontlijn

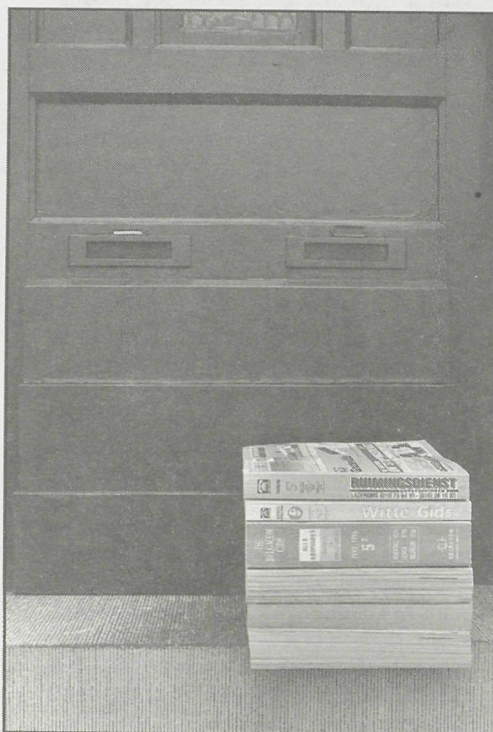
TELEFOONGIDSEN BELGACOM EN ITT-PROMEDIA VERGEN 13.000 TON PAPIER

Bond Beter Leefmilieu (BBL), koepel van de Vlaamse milieubeweging, is verbolgen over de dubbele bedeling door Belgacom en ITT-Promedia van, in totaal 9,6 miljoen, telefoongidsen. Deze uitgaven vergen jaarlijks ongeveer 13.000 ton papier, verhogen de berg (weinig kwalitatief) oud papier en brengen extra uitgaven met zich mee voor gemeenten en interkommunales die instaan voor de ophaling en verwerking van de telefoonboeken in de afvalfase.

Belgacom zegde vorig jaar de samenwerking op met ITT-Promedia, uitgever van de bekende Gouden Gids. Na juridisch getouwtrek beslisten zowel ITT-Promedia als Belgacom om een eigen handels- en beroepsgids uit te geven. Beiden zijn daarnaast ook wettelijk verplicht om een telefoongids uit te geven. Belgacom zal jaarlijks ruim 4,5 miljoen gidsen verspreiden, ITT-Promedia zelfs 5,1 miljoen stuks. BBL-jurist Rik De Baere: "Elke telefoon-abonnee krijgt dit jaar aldus vier telefoonboeken: een wettelijk georganiseerde, pure verspilling van geld en papier. Alleen de uitgevers hebben er door de miljarden aan advertentie-inkomsten (financieel) belang bij".

INDRUKWEKKENDE CIJFERS

Het leefmilieu betaalt echter de prijs. "De produktie van 10 miljoen gidsen verbruikt naast veel water en energie ongeveer 13.000 ton papier. Dit zijn naar schatting 225.000 bomen of 275 ha bos (=550 voetbalvelden!)", rekende BBL-medewerker Stefaan Claey's uit. De Belgacom- en de ITT-Promedia-gidsen bevatten bovendien respectievelijk slechts 5% en 25% gere-

BBL is verbolgen over de dubbele bedeling van Belgacom- en ITT-Promedia-telefoongidsen. De produktie van 10 miljoen gidsen vergt 13.000 ton papier. Goed voor 225.000 bomen of 275ha bos. (foto Frans Geys)

cykleerde vezels en het papier is niet totaal-chloorvrij gebleekt. De Duitse Telekom-gidsen bevatten verplicht minstens 60% gerecykleerde vezels.

IDENTIEKE INFORMATIE

Aangezien de twee telefoongidsen inhoudelijk identiek zijn, wordt één van beide vrijwel zeker weggegooid of als oud papier ingezameld. De dubbele bedeling zal heel wat bijkomend papierafval met zich meebrengen. "De OVAM becijferde in het ontwerp-'uitvoeringsplan oud papier' dat per Vlaming jaarlijks meer dan 50kg recupereerbaar papier- en kartonafval vrijkomt. Telefoonboeken nemen per gezin hiervan 10% of ruim 5kg in. Door de dubbele bedeling zal dit nu mogelijk oplopen tot 10 kg/jaar of 20%", aldus

Claey's.

RECYKLAGE PROBLEMATISCH

Oude telefoongidsen verhogen het aanbod 'bont' (lagere kwaliteit) papier, waarvoor de rekuperanten van oud papier bijna enkel afzet vinden in het buitenland. Volgens de OVAM vormen telefoonboeken in de afvalfase ook een specifiek probleem voor de recycling. De dikke gelijmde ruggen vormen 'stickies' die gaten trekken in het papier. De gele (en nu ook zalmkleurige) bladzijden zijn niet-ontinktbaar zodat ze niet ingezet kunnen worden voor de produktie van witte papersoorten.

DISKETTES EN CD-ROM'S

BBL vraagt de overheid nog slechts één enkele gids toe te laten op de Belgische markt. Nieuwe informatiedragers (o.a. diskettes en CD-ROM's) moeten maximaal worden gepromoot. Ook aan het produkt zelf kan worden gesleuteld. Denk maar aan papier met een maximaal gebruik van gerecykleerde papiervezels, het gebruik van inkt op vegetale basis, het vermijden van gele en zalmkleurige pagina's en ruggen die worden gehecht met wateroplosbare en milieuvriendelijke lijmen. Het principe de vervuiler betaalt moet eveneens gelden voor de uitgevers van telefoongidsen. De OVAM kan ten slotte via de Vlaamse Regering een konvenant afsluiten met de uitgever(s) van telefoongidsen. Hierin kunnen bindende preventiedoelstellingen en de vergoeding van inzamelings- en verwerkingskosten geregeld worden.

Bond Beter Leefmilieu (BBL) lanceert een petitie-aktie om het ongenoegen van de milieuvriendelijke konsument kenbaar te maken bij de uitgevers van gidsen en de bevoegde overheden.

Danny Jacobs

Frontlijn

'HST SNELT BRUSSEL VOORBIJ'

De politieke discussie rond de aanleg van het HST-tracé ten noorden van Antwerpen verloopt met een 'eigen-bezwaren-eerst-strategie'. De Vlaamse Raad slaagt er niet in de noodzakelijke mobiliteitsgerichte, ruimtelijke en financiële randvoorwaarden voor de komst van de HST hard te maken. Een herbezinning van het hogesnelheidsproject dringt zich dan ook op.

Eind november liep het openbaar onderzoek af rond de gewestplanwijzigingen voor de HST ten noorden van Antwerpen. Voor het tracé ten oosten van Brussel is de procedure ondertussen verder gevorderd. Diskussies ten noorden van Antwerpen worden grotendeels aangewakkerd door lokale politici met een 'eigen-bezwaren-eerst-strategie'. De Vlaamse Raad slaagt er ondertussen niet in de noodzakelijke mobiliteitsgerichte, ruimtelijke en financiële randvoorwaarden voor de komst van de HST hard te maken.

MOBILITEITSKRISIS

"De HST kan slechts een onderdeel zijn

van een milieuvriendelijke oplossing voor de heersende mobiliteitskrisis indien het project deel uitmaakt van een integraal mobiliteitsbeleid en er voor de komst ruimtelijke en financiële randvoorwaarden worden opgesteld", zegt BBL-beleidsmedewerker Bart Martens. BBL vraagt met aandrang dat de federale en de gewestelijke overheid werk maakt van dit integraal mobiliteitsbeleid. Hierbij moeten begeleidende maatregelen uitgewerkt worden voor de afbouw van het lange-afstands-wegverkeer en het korte-afstands-vliegverkeer. Een aantal van deze maatregelen moeten op Europees vlak worden afgedwongen door de uitvoering van de Trans Europese Netwerken (TEN's) te koppelen aan o.a. de Europese invoering van een CO2-taks, aksijnzen op kerosine,...

BINNENLANDSE DIENST-VERLENING

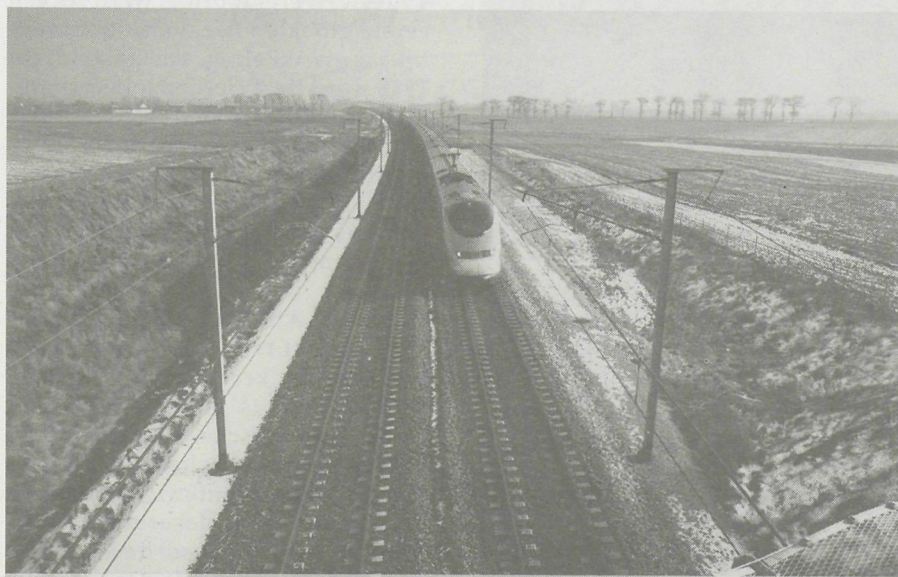
Investerings in HST-werken ten noorden en oosten van Brussel zijn voor BBL enkel aanvaardbaar indien tevens extra financiële middelen worden aangetrokken voor de verbetering van de binnenlandse dienstverlening. Bij het uitblijven van deze

financiering moet de overheid een moratorium instellen voor bijkomende werken aan het HST-net voorbij de hoofdstad. "Gezien de kosten-explosie en de onzekerheid over het marktpotentieel, kunnen beslissingen inzake bijkomende HST-investeringen pas genomen worden na een nieuwe kosten-batenanalyse en marktstudie waarin de resultaten van de - voorlopig op bestaand spoor in te zetten - HST-verbinding met Amsterdam en de verbinding via de Eurostar met Londen worden verwerkt", aldus Martens. Indien uiteindelijk blijkt dat er toch een markt is voor de HST ten noorden en oosten van Brussel dan nog moeten de investeringen zo worden uitgewerkt dat een maximaal medegebruik voor het binnenlands personen- en goederenvervoer gegarandeerd wordt.

BOUWVERGUNNINGEN ALS PASMUNT

Als de federale overheid aan haar taak verzaakt, moet de Vlaamse Regering de noodzakelijke beleidsbeslissingen alsnog afdwingen door tot zo lang geen bouwvergunningen af te leveren voor investeringswerken die enkel het HST-project ten goede komen. De Vlaamse overheid dient tenslotte het openbaar onderzoek rond de in herziening gestelde gewestplannen eer aan te doen door bij de vastlegging van de bestemmingen op het Gewestplan (reservatiezones) de minimale randvoorwaarden voor een eventuele uiteindelijke uitvoering vast te leggen in de stedenbouwkundige voorschriften. Het gaat hier om randvoorwaarden inzake de ligging (hoogte, diepte, open sleuf, tunnel), geluidschermen, fauna-passages en aanlegmethode (bv. methode voor graven van tunnels). Op die manier kan vermeden worden dat bij een eventuele latere uitvoering om kostprijs-technische redenen toch voor goedkopere maar meer hinderlijke varianten zal worden geopteerd.

Danny Jacobs

Voor BBL is het duidelijk: investeren in de HST kan alleen wanneer er ook voldoende financiële middelen worden aangetrokken voor de verbetering van het binnenlandse spoorweginet. (foto Frans Geys)

STRUKTUREN

► bij onze burenen ◀

In Vlaanderen kwam de structuurplanning de voorbije jaren opnieuw in een stroomversnelling. De aantasting van de open ruimte, het verval van stadswijken en de explosief groeiende mobiliteit vragen dan ook dringend om een structurele oplossing. Ook onze burenen Wallonië, Brussel en Nederland kampen met deze problemen. Al deze regio's stellen plannen op met algemene krachtlijnen om die ruimtelijke problemen globaal aan te pakken.

Nederlanders hebben een sterke traditie als plannenmakers. Kort na de Tweede Wereldoorlog werd al een eerste globale visie voor de ruimtelijke ontwikkeling vastgesteld. In 1988 werd de "Vierde Nota Ruimtelijke Ordening" door de Nederlandse regering goedgekeurd, die in 1990 geaktualiseerd werd tot de Vierde Nota Extra (Vinex). Deze nota vormt de basis van het ruimtelijk beleid in Nederland.

NEDERLAND ALS LICHTEND VOORBEELD

Eén van de krachtlijnen uit deze Vierde Nota is het lokatiebeleid. Door economische activiteiten en voorzieningen te lokaliseren in stedelijke knooppunten wil men de versnippering, de desurbanisatie en de achteruitgang van de kwaliteit van stedelijke gebieden tegengaan. Bovendien kan een lokatiebeleid het

Verbetering van steden door inbreiding is noodzakelijk om een duurzaam ruimtelijk beleid te verwezenlijken. (foto Gert Jochems)

woon-werkverkeer en dus de (auto-) mobiliteit verminderen.

Een andere krachtlijn is "Nederland Waterland". Nederland is rijk aan water en dat is zowel economisch, toeristisch als ekologisch belangrijk. Natuurgebieden zijn voornamelijk gesitueerd in de nabijheid van water. Er worden dan ook verschillende natte gebieden beschermd als waardevol natuurgebied, die onderling verbonden worden tot een grote ekologische infrastructuur.

De Nota heeft ook aandacht voor de afstemming van het milieubeleid en het ruimtelijk beleid die mekaar moeten versterken. Door bijvoorbeeld te waken over de waterkwaliteit wordt eveneens de kwaliteit van de natuurgebieden veilig gesteld. De afstemming van milieu en ruimtelijke ordening wordt o.m. vertaald in elf 'ROM-gebieden' (Ruimtelijke Ordening en Milieu), waarin bijvoorbeeld de inplanting van nieuwe economische activiteiten bekeken wordt in functie van milieukwaliteiten.

WALLONIË GAAT ER PRAT OP

Het 'Projet Regional de l'Amenagement du Territoire', kortweg PRAT, is het Waalse structuurplan. Het wil voornamelijk oplossingen aanreiken voor de suburbanisatie en het (economisch) verval van steden. Steden vormen in het PRAT de motor van de economische en ruimtelijke ontwikkeling. Ook in dit plan is de lokatie van werkgelegenheid een belangrijk element om steden te herwaarderen en de stijging van de mobiliteit te beheersen.

Naast een renovatiepolitiek vormt ook het bewaken van de architecturale kwaliteit een onderdeel van de revitalisering van stedelijke gebieden.

Een ander belangrijk element vormen de 'aires de dynamiques', dynamische streken. Dat zijn grensoverschrijdende ontwikkelingspolen die een belangrijke

funk-tie kunnen vervullen voor de eko-nomische heroplevenig van Wallonië. In deze gebieden moeten nieuwe investeringen aangetrokken worden.

Het PRAT is sterk economisch gericht, de bescherming van het landelijk gebied is nogal zwak omschreven. Het grootste probleem met het PRAT is, net als met het Structuurplan Vlaanderen, de toepassing. Vooralsnog is niet duidelijk in hoeverre de voorstellen uit dit plan werkelijkheid zullen worden.

BRUSSEL BESCHERMT ZIJN WONINGEN

In het Brussels Gewest werd onlangs het GEWOP, Gewestelijk Ontwikkelingsplan, goedgekeurd. Dit GEWOP schuift een visie naar voor om een aantal typisch Brusselse problemen aan te pakken, zoals stadsvlucht, verkeersonleefbaarheid en overaanbod aan kantoren. Om de verdringing van wonen door tertiaire functies tegen te gaan worden een aantal zones afgebakend waar de functie wonen beschermd moet worden, een soort reservaatgebieden voor woningen. Nieuwe kantoorgebouwen moeten in de toekomst gekoncentreerd worden rond de drie grote treinstations, waardoor meer pendelaars met het openbaar vervoer kunnen gaan werken. Een derde maatregel is de striktere bescherming van het groene en bebouwde patrimonium (parken en monumenten).

Via deze maatregelen wil Brussel de leefbaarheid van de stad verbeteren. Het GEWOP is echter weinig ver-

nieuwend en zelfs konservatief: er worden geen echte veranderingen voorgesteld. Op basis van dit GEWOP zou nu het gewestplan moeten worden herzien, zodat een aantal van de voorgestelde maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd worden.

BENELUX: EENHEID IN VERSCHIEDENHEID

Tenslotte wordt ook op Benelux-nivo aan een structuurplan gewerkt, de tweede Benelux Globale Structuurschets. Deze schets moet vooral zorgen voor de afstemming van plannen van de verschillende landen en gewesten. De schets is daarom in de eerste plaats belangrijk voor de grensgebieden.

De Benelux Globale Structuurschets heeft twee grote krachtlijnen: diversiteit en samenhang. Alle regio's moeten zich ruimtelijk kunnen ontwikkelen volgens hun eigen kwaliteiten en potenties, zodat de Benelux een mozaïek wordt van gebieden met een eigen karakter. Daarnaast moeten de onderlinge samenhangen van de verschillende deelgebieden versterkt worden. Ruimtelijke ordening stopt immers niet aan de grenzen. Daarom voorziet de schets in maatregelen om economie, milieu en infrastructuur beter op mekaar af te stemmen. Voorbeelden daarvan zijn grensoverschrijdende infrastructuren of grensoverschrijdende landschapsparken.

Erik Grietens

In onze temalijst van de rubriek "Boek en Milieu" vind je uitgebreid informatie over structuurplanning.

DE PROBLEMEN MET DE RUIMTELIJKE ORDENING IN NEDERLAND

GEEN ÉÉNSGEZINDHEID OVER STRUKTUURPLAN VLAANDEREN

Op 23 oktober jl. stelde de MiNa-raad een advies vast over de Gewenste Ruimtelijke Structuur (GRS) van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). De GRS is een deelrapport van het structuurplan: het is het indicatief gedeelte. Het rapport geeft aan hoe onze ruimtelijke ordening zou moeten evolueren tot het jaar 2007 (de tijds-horizon van het Structuurplan). Indikatief wil zeggen dat de Vlaamse overheid van dit document kan afwijken, mits deze afwijking grondig gemotiveerd wordt.

De GRS staat aldus naast het informatieve en het bindende gedeelte van het RSV. Het informatieve gedeelte geeft de bestaande ruimtelijke toestand weer en beschrijft de te verwachten prognoses. Het bindende gedeelte zijn de Ruimtelijke Kernbeslissingen (RKB's). Deze RKB's zijn formeel bindend voor de Vlaamse overheid, die er niet van mag afwijken. Voorlopig blijven deze RKB's echter achterwege. Het ontbreken van RKB's was één van de grote kritieken van de MiNa-raad. Zonder deze bindende bepalingen is er immers geen enkele garantie dat de kwantitatieve en kwalitatieve richtlijnen uit de GRS zullen worden gehaald.

VIER BASISPRINCIPES

De GRS gaat uit van vier basisdoelstellingen. Dat zijn achtereenvolgens het behoud en waar mogelijk de versterking van de open ruimte, de herwaardering van het stedelijk weefsel, de bundeling van economische activiteiten en het optimaliseren van de bestaande

verkeersinfrastructuur. Deze uitgangspunten worden volledig onderschreven door de MiNa-raad. Het zijn noodzakelijke voorwaarden om een trendbreuk in de ruimtelijke ordening waar te maken. Als deze vier basisprincipes nageleefd worden, kan Vlaanderen in de volgende eeuw opnieuw 'open en stedelijk' worden. Voor de MiNa-raad is het van belang dat prioriteit wordt gegeven aan het eerste principe, de bescherming en waar mogelijk uitbreiding van open ruimte en natuur. In het verleden moest deze zwakke sektor het immers steeds afleggen tegen sterkere functies zoals woningbouw (verkavelingen) of industrie. Daarom moet in een eerste fase de natuurlijke structuur bindend vastgelegd worden in RKB's.

VAGE UITWERKING

De konkrete uitwerking van de vier grote thema's is vaag en vatbaar voor tegenstrijdige interpretaties. Voor woningbouw wordt algemeen vooropgesteld dat 60% van de nieuwe woningen moet ingeplant worden in de steden en 40% in de kernen van de open ruimte. Voor veel gebieden wordt echter geen duidelijke keuze gemaakt tussen het behoud van de open ruimte of de versterking van stedelijke functies. Het stedelijk gebied moet gehervat worden. De GRS streeft daarom naar een betere verweving van verschillende functies in de steden (wonen, werken, voorzieningen,...). Als deze verweving te ver doorgedreven wordt, dreigen de steden echter overbelast te worden en bestaat het gevaar dat de leefbaarheid en de woonkwaliteit van de steden verder achteruitgaat. Ook op dit punt blijft de GRS onduidelijk. Speciale aandacht vraagt de MiNa-

raad hierbij voor het dilemma van de zonevreemde (hinderlijke) bedrijven.

'ZOEKZONES' NIET TE VINDEN...

Wat de zones voor economische activiteiten betreft, blijven er onduidelijkheden bestaan rond het begrip 'zoekzones'. De GRS voorziet 3.750 ha zoekzones, naast de 5.500 ha nieuwe bedrijfsterreinen. De zoekzones kunnen maar aangesneden worden als de effectieve bedrijfsterreinen in zekere mate gerealiseerd zijn. Wat hiermee juist bedoeld wordt, is vooralsnog onduidelijk. Als deze zoekzones geïnterpreteerd worden als vastgelegde reservegebieden betekent dit dat de GRS uitgaat van een maximalistische voorziening aan nieuwe bedrijfsterreinen. Zo'n maximalistische behoeftenraming is in strijd met het principe van het behoud van de open ruimte. Bovendien is niet duidelijk in hoeverre rekening is ge-

WET & MINA

houden met verlaten en met maritieme bedrijfsterrainen bij de berekening van de behoefte aan nieuwe gebieden voor economische activiteiten.

HST OP DOOD SPOOR?

Het gedeelte over mobiliteit en infrastructuur vindt de MiNa-raad te volgend. De GRS gaat teveel uit van bestaande trends en de stijgende vervoersvraag, in plaats van maatregelen voor te stellen die deze vraag naar vervoer kunnen afremmen. De ruimtelijke ordening zou hiervoor een sturend beleid moeten ontwikkelen. Inzake de spoorlijnen zou de GRS duidelijke structuren moeten aangeven voor het Vlaamse spoornet, zodat een volwaardig alternatief voor het wegvervoer tot stand komt. Nu volgt de GRS louter het NMBS-beleid. Voor de HST is in het structuurplan een belangrijke plaats weggelegd. De MiNa-raad vindt dat de vooropgestelde positieve invloed van de HST nergens onderbouwd wordt. Rekening houdend met de huidige moeilijkheden op de lijn Brussel-Londen moet de HST ten noorden en ten oosten van Brussel dan ook opnieuw onderzocht worden. Bovendien moet een ondersteunend beleid uitgewerkt worden waardoor het lange-afstandsautoverkeer en het korte-afstands-vliegverkeer verminderd kan worden. Als dat beleid ontbreekt, dreigen de potentiële positieve milieu-invloeden van de HST (minder energieverbruik, minder luchtverontreiniging, kleiner ruimtegebruik t.o.v. automobiliteit,...) verloren te gaan.

VERSCHILLENDE MINDERHEIDSTANDPUNTEN

Het advies van de MiNa-raad was verre van una-

niem. Het VEV, NCMV en de Boerenbond namen verschillende minderheidsstandpunten in. Vooreerst plaatsen deze drie organisaties hun vraagtekens bij de uitgangspunten van het Structuurplan. Ze vinden het deterministisch om het onderliggend fysisch systeem als uitgangspunt te beschouwen voor de ontwikkeling van strukturerende activiteiten (wat juist de basisgedachte is van duurzame ontwikkeling).

Het VEV heeft bezwaren tegen een grondbeleid. De overheid mag volgens het VEV geen invloed uitoefenen op de grondprijzen. Daarnaast vindt het VEV dat de behoefte aan nieuwe industrieterreinen te laag ingeschat is. Volgens het VEV is er een bijkomende behoefte aan 10.000 ha, los van de zeehaven- en luchthavengebieden.

De Boerenbond van haar kant is niet akkoord met de oppervlakte voor landbouw, die ook veel te laag ingeschat is. De GRS voorziet 630.000 ha landbouwgebied. Op de gewestplannen staan ongeveer 800.000 ha landbouwgebied ingekleurd. De Boerenbond beweert dat ze geen 200.000 ha landbouwgrond kunnen inleveren. Dat moet echter ook niet, aangezien er volgens de laatste landbouwtelling 602.000 ha landbouwareaal aanwezig is, (cijfers die door de landbouwers zelf werden opgegeven). De Boerenbond bleef echter doof voor deze argumenten en blijft erbij dat de landbouwoppervlakte in de GRS te beperkt is.

Als deze stellingnamen een voorafspiegeling zijn van de houdingen in de Vlaamse Raad, belooft dat weinig goeds voor de verdere behandeling van het Structuurplan.

Erik Grietens

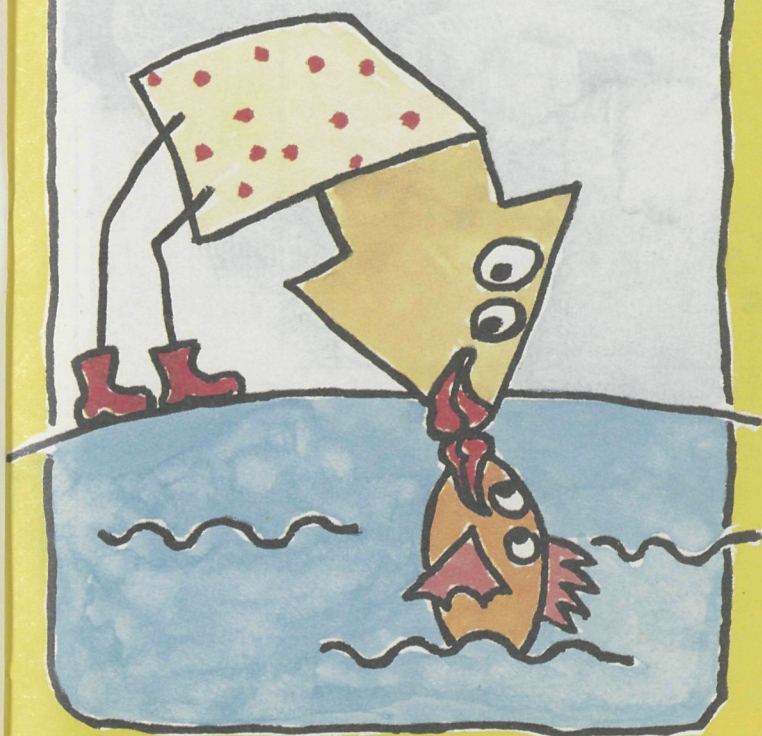
advertentie

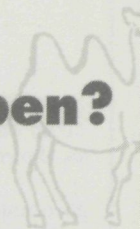
Druk
in de
Weer

&

milieuwriendelijk!

Al eens onder een kameel geslapen?

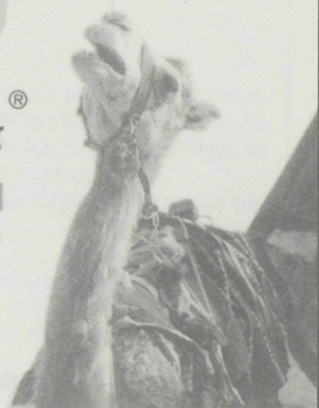

Bij NIRWANA vindt u zalige dekbedden
gevuld met natuurlijke materialen zoals
kameelhaar, wildzijde, cashmere of wol.

VRAAG ONZE INFO

NIRWANA®
NATUURLIJK SLAPEN

Gijzelaarsstraat 29
B-2000 Antwerpen
Tel 03/238.51.23
Fax 03/238.15.64

advertentie

advertentie

SOLIDARITEITSAGENDA

afpraak
met de
derde wereld

Kwaliteitsvolle agenda.
Verschillende modellen.
Met adressenlijst van
ruim 1000 organisaties.
Ten voordele van
Oxfam projecten.

Nu te koop in wereldwinkels en boekhandels

19

PROCTER & GAMBLE :
KWALITEITSPRODUKTEN
GEMAAKT MET ZORG VOOR HET MILIEU

Dash dreft *ARIEL*

***VIZIR* Lenor**

**Mr.
Proper**

VIAKAL®

Pampers

always

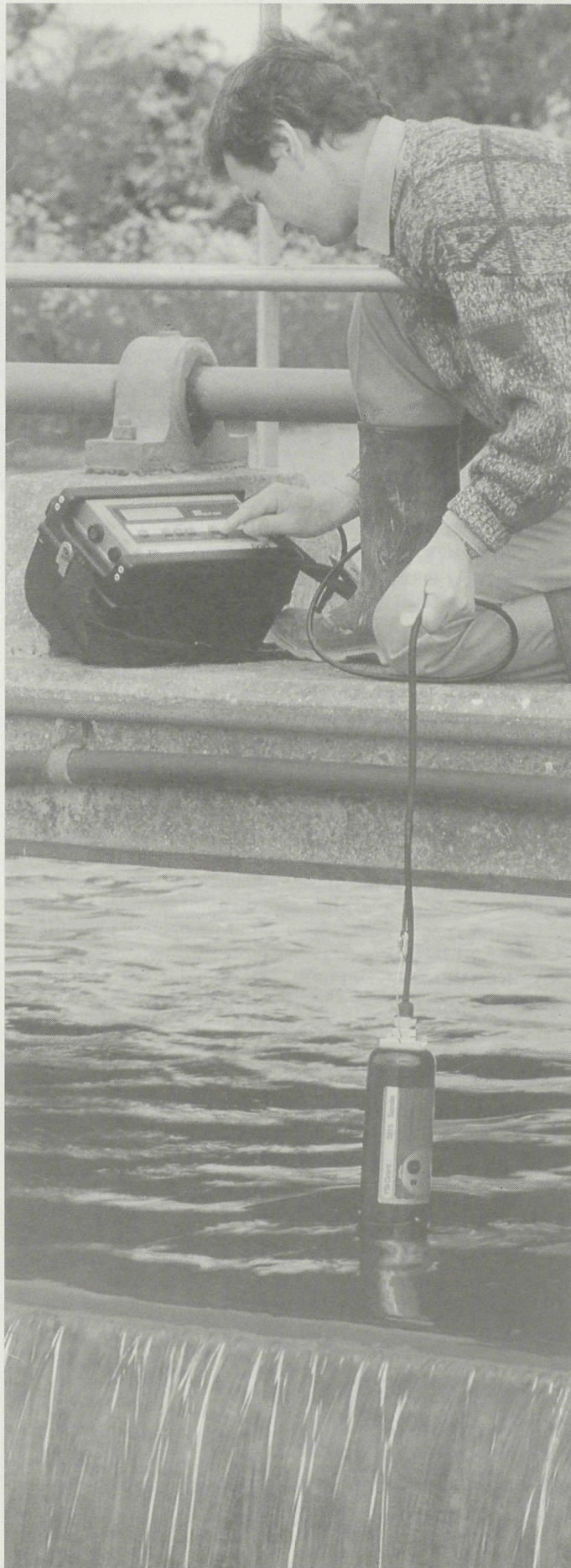
CAMAY OIL *of* OLAZ

**Pétrole
hahn**

PANTÈNE

VICKS

Waterkwaliteit: nauwkeurige metingen met de GRANT/YSI 3800 Logger

De Grant/YSI waterkwaliteitslogger meet en registreert rechtstreeks in verschillende omgevingen: oppervlakte-, grond- en zeewater, tot op 60 meter diepte.

Hij wordt gebruikt voor de evaluatie van rivieren, meren en boorputten, maar bewijst ook zijn nut in de opvolging van industrieel afvalwater. Onmiddellijke waarneming en identificatie van een vervuiliingsbron maakt een snelle en aangepaste ingreep mogelijk.

Met dit systeem kunnen monsternames voor laboratoriumanalyses worden beperkt doordat het personeel ter plaatse afwijkingen kan vaststellen. Wanneer toleranties worden overschreden beslist men of er verdere analyses zullen worden uitgevoerd.

Bij het ontwerp heeft men rekening gehouden met de vragen van de gebruikers: een draagbaar apparaat, licht, met batterijvoeding, een stevige en weersbestendige behuizing om in alle omstandigheden te kunnen werken, een nauwkeurige meting en gegevensopslag voor verwerking op computer.

HET SYSTEEM

De 3800 bestaat uit een datalogger die als stuureenheid dient, gekoppeld aan een sonde waarin zich de meetprobes bevinden. Er zijn verschillende combinatiemogelijkheden zodat het systeem op maat voor specifieke toepassingen kan werken.

De opgeslagen gegevens kunnen worden uitgeprint of op computer getransfereerd.

De probes kunnen makkelijk geijkt, onderhouden en vervangen. De sonde is niet alleen een houder voor de probes, maar bevat ook de omvormers die de gegevens nauwkeurig naar de logger doorsturen.

DE MEETINGANGEN

in de basisconfiguratie bevinden zich de probes voor temperatuur, pH, geleidbaarheid en zuurstofgehalte. Verder zijn er sensoren voor diepte en troebelheid. Ionselectieve elektrodes meten ORP, ammonium en nitraat. De logger zelf beschikt bovendien over een stroom/spanningsingang en een puls-tel of -frequentie-ingang voor aansluiting van andere sensoren zoals debiet, windsnelheid e.d. .

GEBRUIKSVRIENDELIJK

In de hoofdmodus worden gegevens gemeten en opgeslagen, samen met datum en uur en identificatie van de meetplaats. Voor de opslag kiest men tussen momentopname of continuumeting. Er kunnen maximum 80.000 metingen worden opgeslagen, verdeeld over maximaal 99 meetreeksen en een meetinterval van 2s tot 99 uur. De programmatiemodus dient voor ijking, datum- en tijdinstelling, probeselectie en parametrering.

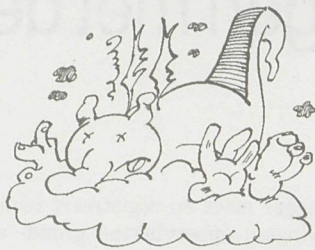
FLEXIBELE WEERGAVE

De opgeslagen gegevens kunnen op verschillende manieren worden weergegeven, voor rechtstreekse interpretatie of opvolging van tendenzen.

Ter plaatse geeft de display een overzicht van de metingen. Bij aansluiting van een printer krijgt men een rapport dat naast de weergave van de gegevens in tabelvorm ook alle gegevens in verband met ijking, gebruikte probes, datum, tijd en meetplaats opgeeft.

Tenslotte zijn de data computertransfereerbaar. Men kiest voor een omzetting in spreadsheetformaat of voor analyse met het grafische programma Squirrelwise.

Deze ontwikkeling kwam tot stand door samenwerking tussen Grant Instruments (Cambridge) en YSI Inc. Men hield rekening met de specifieke eisen van de National Rivers Authority in Engeland om tot een systeem te komen dat diverse taken aankan. **Meer informatie bij LAMBDA Instruments, Jachtlaan 195, 1040 Brussel, tel. 02/7329173, fax 02/7351679.**

EKO-TIPS

DE PC. WEG ERMEE? MET DE AFGEDANKTE PC WEER NAAR DE VERKOPER...

In Vlaanderen neemt het gebruik van het aantal Personal Computers of PC's nog steeds toe. De snelle evolutie van software pakketten die steeds meer geheugen innemen, zorgt ervoor dat een gemiddelde computer al na 5 tot 7 jaar wordt afgedankt. Computers bevatten echter naast een aantal waardevolle recycleerbare materialen, ook heel wat milieuschadelijke stoffen die niet zomaar in het milieu terecht kunnen. Waarop let je best bij aankoop van een nieuwe PC en wat gebeurt er met afgedankte computers?

Het overgrote deel van de afgedankte computers komt via het grof huisvuil of het containerpark terecht op een stortplaats. Sommige fabrikanten nemen afgedankte apparaten terug, halen ze uit elkaar en hergebruiken onderdelen. Het gaat om IBM, Siemens Nixdorf, Rank Xerox en Hewlett-Packard. In Nederland zijn gespecialiseerde bedrijven die afgedankte computers inzamelen en verwerken al een tijdje aan de slag. In Vlaanderen staat de inzameling en verwerking nog in de kinderschoenen. Rank Xerox, die o.a. kopieerapparaten, faxen en printers produceert, blijkt in Nederland een koploper te zijn op dit vlak. Liefst 97% van de geleverde apparatuur wordt na gebruik teruggenomen. 96% van alle apparaten of onderdelen wordt opnieuw gebruikt. De gebruikte apparaten worden, na levering van andere, zonder veel extra-kosten terug meegenomen met de lege vrachtwagen. Rank Xerox spaart in ieder geval geld uit door die kapotte apparaten niet weg te gooien. Bovendien is het ook een goede zaak voor de klant omdat die op die manier minder afvalheffing moet betalen.

WAT IS SCHADELIJK AAN JE PC?

Maar om welke milieuschadelijke stoffen gaat het nu precies? De meest milieubelastende onderdelen in computers zijn de printplaten, de kunststof omkastingen en de beeldbuizen. Het aantal en de grootte van printplaten neemt af bij recentere modellen, vermits meer en meer functies op één chip bevestigd worden. Fenol-formaldehyde laminaten of thermoplasten worden ook gebruikt. Verder bevatten ze relatief hoge gehalten van antimoon, arseen, cadmium, lood, koper, zink en tin. Bovendien worden ook chloor, broom en fluorverbindingen gebruikt als brandvertragers. De beeldbuis van jouw PC bestaat voor het grootste deel uit glas en bevat zware metalen zoals lood. Bovendien zit er een coatinglaagje aan de binnenkant dat barium en cadmium bevat. Technisch is het mogelijk zowel de coatinglaag als het lood te verwijderen. Op die manier kan het zuiver glas terug door de glasindustrie worden gebruikt.

OMKASTING KANKERVERWEKKEND?

De omkasting van PC's bestaat bijna altijd uit kunst-

stoffen. Kunststoffen bevatten echter pigmenten, antioxidanten, UV-stabilisatoren en brandvertragers die bij verbranding toxische verbindingen kunnen vormen. Deze laatste worden momenteel in toenemende mate vervangen door brandvertragers op basis van aluminiumoxide of magnesium. Als kunststof wordt meestal ABS en het iets minder bezwaarlijke polystyreen toegepast. Bij aanmaak van dit soort kunststoffen worden benzeen, styreen, acrylonitril (allemaal kankerverwekkend) en butadien toegepast. De omkastingen worden voorzien van een beschermende verf tegen straling op koper of nikkelbasis, wat de mogelijkheden voor hergebruik vermindert.

TERUGNAMEPLICHT...

Het gebruik van diverse materialen en bepaalde moeilijk te scheiden combinaties, is een knelpunt in het recyclingproces van PC's. Dit knelpunt kan echter alleen door de fabrikanten opgelost worden. Het grootste probleem in de recycling van de kunststof is de lage prijs die voor de primaire grondstoffen wordt betaald. De afzetmarkt voor regranulaten is daarom minimaal. Hierdoor is het voor afvalverwerkers

PROBEER EN RECYKLEER!

Inlichtingen:

TROY nv, Mechelen, Tel 015/42.23.35.
VERTEX Knokke-Heist, Tel 050/60.27.32.
BESRI Gent, Tel 09/251.81.66.
RENOFE nv Gent, Tel 09/251.32.53.
GENERAL RECYCLING SERVICES EUROPE bvba Schoten, Tel 03/658.22.60.
SIEMENS nv Dilsen, Tel 02/536.21.11.
VAN DALEN BELGIUM Geel, Tel 014/86.64.41.
VAN GANSEWINKEL Kampenhout, Tel 016/60.85.11.

Je kan ook proberen bij :

APPLE COMPUTER BENELUX, Tel 02/474.42.68.
BEARL, Tel 09/251.81.66.
DIGITAL EQUIPMENT, Tel 02/729.80.00.

Het vernieuwde afvalstoffen-dekreet van 1994 biedt mogelijkheden voor het invoeren van de terugnameplicht. De uitvoeringsbesluiten zullen echter niet klaar zijn voor eind 1996. Het wordt dus nog even wachten. Ook kringloopcentra zouden in de herverwerking van PC's en ander 'bruingoed' betrokken kunnen worden. Een aantal bedrijven vroeg ondertussen bij OVAM een erkenning voor de verwerking van elektrisch en elektronisch schroot. Je kan dus zelf uittesten of één van deze bedrijven jouw afgedankte PC kan recycleren.

EKO-TIPS

VIJF TIPS VOOR EEN MILIEU-VRIENDELIJKE PC

1. Veel PC's worden 's ochtends aangezet en pas 's avonds weer uitgezet. Dat kost teveel energie. Zet de PC dus uit als je er langere tijd niet op werkt. Gebruik geen PC die sneller en krachtiger is dan voor jouw gebruik nodig is. Denk eraan dat een kleurenscherm meer energie verbruikt.

2. Schaf niet te snel een nieuwe PC aan. De oude is misschien nog aan te passen. Juist omdat PC's veel vlugger verou-

derd zijn dan ze versleten zijn, kan je bij aankoop van een nieuwe letten op meer toepassingsmogelijkheden of sleuven in de systeemkast. Let bij uitbreiding ook op het aantal poorten.

3. Indien je toch je verouderde PC van de hand doet, neem dan contact op met kringloopwinkels of bepaalde vzw's die er misschien nog belangstelling voor hebben. Indien dat niet kan, probeer hem dan te-

rug te brengen bij de leverancier of bij een gespecialiseerd recyclagebedrijf.

4. Er zijn nu ook al 'groene' PC's op de markt. Dynasty, Tulip, Siemens Nixdorf, IBM, IPC en ICL leveren 'groene' computers met een Amerikaans keurmerk. Ze zijn gemaakt met minder schadelijke chemicaliën die de ozonlaag minder aantasten, geen milieuschadelijke brandvertragers bevatten, met energieslaap-

stand uitgerust zijn en ook gerecycled en op-gewaardeerd kunnen worden.

5. Gebruik niet méér diskettes dan strikt noodzakelijk, want ze bevatten milieubelastende stoffen. Neem 3,5 inch high-density diskettes, omdat ze veel meer informatie kunnen opslaan dan de 5,25 inch diskettes.

minder aantrekkelijk om te investeren in hergebruik. Het feit dat afgedankte PC's nu nog veelal met het grof huisvuil op het stort of in de verbrandingsoven terecht komen is een tweede belemmering voor recyclage. Nu de producenten en importeurs door de terugnameplicht verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor terugname van afgedankte PC's, kunnen beide knelpunten aangepakt worden.

EN STATIEGELD ZIJN ESSENTIEEL

Vermits een PC dus flink wat milieuschadelijke stoffen bevat, zou ook een statiegeldsysteem ervoor zorgen dat een maximum aan oude PC's teruggebracht worden voor herverwerking. Op termijn zullen de kosten die een inzamelsysteem en de herverwerking met zich meebrengen, gekompenseerd worden door de opbrengsten van materialen uit de afgedankte PC's. De overheid

moet ook aan de fabrikanten een aantal voorwaarden opleggen bij de recyclage. Zo moet het percentage materiaal- en produktgebruik vastgelegd worden. Om de hoeveelheid milieuschadelijke stoffen in PC's verder te doen dalen en de herverwerking gemakkelijker te maken, kan de overheid diverse maatregelen opleggen. Bijvoorbeeld een beperking van het aantal kunststofsoorten, een verbod van bepaalde additieven met zware meta-

len of halogenen of verbod van sommige coatings. Ook het certificeren van regranulaten en het tegengaan van lijmverbindingen die hergebruik van onderdelen bemoeilijken, zijn een stap in de goede richting. De overheid kan ook werk maken van een lager BTW-tarief voor reparaties. Zo wordt het afdanken van een oude PC en het kopen van een nieuwe wat duurder, zodat reparatie aantrekkelijker wordt.

Martine Langen

Vind je deze rubriek net niet ver genoeg gaan? Wil je meer gedetailleerde informatie over konsumententips allerhande (milieuvriendelijke producten, alternatieven, adressen,...)? Bel dan op maandag of dinsdag naar BBL, (02/539.22.17.) en vraag naar Martine Langen.

BOEK & MILIEU

Aanwinstenlijst van de milieubibliotheek

De stapel boeken en andere literatuur die maandelijks de bibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu bereiken, blijft onophoudelijk groeien. Om de rubriek **Boek en milieu** overzichtelijk te houden bespreken we voortaan slechts een **selectie**.

Een **volledig overzicht** van nieuw materiaal vind je voortaan in de **Aanwinstenlijst**, een tweemaandelijks publicatie van het documentatiecentrum van de Bond Beter Leefmilieu, Indocel vzw.

Je kan je eenvoudig telefonisch of via onderstaande bon abonneren. Ons telefoonnummer is 02/539.22.17. En dit is ons adres: BBL, Indocel vzw, Overwinningstraat 26 bus 11, 1060 Brussel.

○ Ik wens een abonnement op de Aanwinstenlijst en stort 600 frank (lidverenigingen betalen slechts 400 frank!) op rekeningnummer 001-1475409-18 van BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel.

○ Ik wens eerst een proefnummer te ontvangen van de Aanwinstenlijst

Naam:

Straat & nr.:

Postnr. & gemeente:

NIEUWE BOEKEN

Communicatie met bevolking en media bij bodemverontreiniging, Fred Woudenberg, Gemeentelijke gezondheidsdienst Rotterdam, 00.31.10.433.98.94, 1995, 120 p., ISBN 90-5175-090-0, 20 gulden (exkl. verz.), boekhandel. In Nederland zijn, meer nog dan bij ons, woonhuizen gebouwd op voormalige stortplaatsen. Voorbewoners betekent de ontdekking van bodemverontreiniging onder hun voeten, vaak een grote schok. Ook de Nederlandse overheid heeft maar een beperkt budget om de bodemverontreiniging te saneren. Een goeie handleiding voor de overheid hoe ze met dit soort problemen moet omgaan is daarom geen overbodige luxe. Zowel communicatie met de bewoners als met de media komen aan bod.

De biologische landbouw, Europese Commissie, Brussel, Tel. 02/299.94.26., 1994, 36 p., in de reeks "Groen Europa".

De Europese wetgeving om de biologische landbouw te stimuleren is ondertussen al enkele jaren jong. Dit rapport geeft een samenvatting van de toestand van die landbouw in de diverse Europese lidstaten.

Jaarboek Likona 1994, Provinciaal natuurcentrum Hasselt, Tel. 011/21.02.66., 1995, 94 p., 400 fr storten op rek.nr. 000-0400447-31.

Het vierde jaarboek van de Limburgse koepel voor natuur-

studie is opnieuw een mooie uitgave met talloze foto's en grafieken. Het bevat 9 artikels met originele onderzoeksresultaten over de Limburgse natuur. Een index van plaatsen en onderwerpen laat toe om snel terug te vinden wat over elke gemeente of streek werd gepubliceerd. Dit jaarboek geeft ook inzicht in de evolutie van met uitsterven bedreigde plant- en diersoorten.

Stappenplan vervoermanagement, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Tel. 00.31.70.373.88.88., 1995, 100 p., ISBN 90-322-7312-4; 27,50 gulden, boekhandel.

In Nederland stellen steeds meer bedrijven en instellingen een vervoerplan op waarin het autogebruik wordt beperkt in het woon-werk en zakelijk verkeer. De gemeente kan zelf het goede voorbeeld geven met een goed vervoerplan voor de eigen organisatie. In dit boekje vind je er alles over.

Van een plantaardig naar een plant-waardig bestaan + reaktie, dr. H.J. Achterhuis, Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en visserij, Tel. 00.31.70.379.20.62, 1994, 47 en 14 p., gratis.

In beide rapporten worden de etische aspecten van biotechnologie bij planten onder de loep genomen. De reacties komen van diverse instituten in Nederland. De auteur stelt dat

bij het afwegen van die etische aspecten standpuntvorming omtrent de waarde van de natuur noodzakelijk is en dat het begrip 'duurzame ontwikkeling' maatgevend kan zijn voor de toepassing van biotechnologie in de landbouw.

De economie van de biotechnologie, Stichting technologie Vlaanderen, Tel. 02/217.07.45., 1995, 250 fr.

Op deze studiedag van 14 september jl. kwam de economische kant van de biotechnologische evoluties aan bod. Voor wie meer wil weten over bvb de relaties met werkgelegenheid en intern veiligheidsbeleid. Of over de strategie van Plant Genetics Systems, Inno-genetics en Genencor international.

Kleding: de Milieutelefoon adviseert, folder, van Milieutelefoon Amsterdam, Tel. 00.31.20.62.62.620., 1995, klein formaat, gratis.

Is 'natuurtexiel' en 'eko-kledij' werkelijk milieuvriendelijker? Deze folder helpt u het kaf van het koren te scheiden en deelt de merken, die ook dikwijls in Vlaanderen te koop zijn, in vier categorieën in. Zo kan u als bewuste konsument zelf kiezen en weet u waar u aan toe bent.

Opzoomeren: bestuurlijke vernieuwing in de praktijk, Vereniging van Nederlandse Gemeenten 's Gravenhage, Tel. 00.31.70.373.88.88., 1995, 136 p.,

ISBN 90-322-7114-8; 28,50 gulden (zonder verz.), boekhandel. 'Opzoomeren' is een nieuw Nederlands woord dat de lokale overheid ertoe aanzet ruimte te scheppen voor het initiatief van bewoners. Hierdoor wordt de kloof tussen burgers en lokale overheid verkleind. Het blijkt een belangrijke impuls te zijn voor de vitalisering van wijken.

Sustainable lifestyles: strengthening the global dimension to local agenda 21: a guide to good practice, Jan Juffermans, *Towns & development*, Den Haag, Tel. 00.31.70.362.38.94, 1995, 80 p., ISBN 90-801-139-0-5, 15 gulden (inkl. verz.)

Gemeenten en steden kunnen zelf veel doen voor duurzame ontwikkeling. In dit boekje worden naast wat algemeenheden aandacht besteed aan concrete voorbeelden van Europese steden die op vlak van ekologisch bouwen, energiebesparing, edukatie, landbouw of op een ander gebied baanbrekend werk hebben verricht.

Grensoverschrijdend krekengebied: projekt, Euregio Scheldemond te Gent, Tel. 09/223.88.47., 1994, bij Frank De Mulder, deel Landschap (inkl kaarten) kost 1000 fr, deel Ecologie kost

500 fr.

Beide delen zijn mooi uitgegeven met kleurenfoto's. Het deel landschappen beschrijft de landschapsrelikten en typologie van het Krekenslandschap in Vlaanderen en Nederland. Het deel ecologie bevat een ecologische prioriteitenkaart uitgaande van de actuele en potentiële biologische waarde. Met suggesties voor het praktisch uitwerken van de ecologische en groene hoofdstructuur.

De wet op de openlucht-recreatie in de praktijk, Vereniging Nederlandse Gemeenten 's Gravenhage, Tel. 00.31.70.373.88.88, 1995, 128 p., ISBN 90-322-1131-5; 24,50 gulden (zond. verz.), boekhandel.

Ook in Nederland is er een vernieuwde kampeerwet. In deze nieuwe wet wordt naast het kamperen ook watersport en jachthavens geregeld. Voor de gemeente is hier een belangrijke beleidstaak weggelegd, die in dit boekje uit de doeken gedaan wordt.

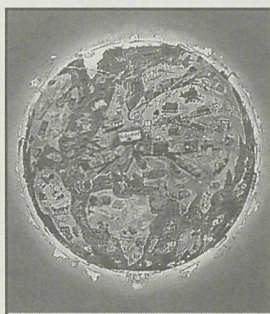
Environmental standards in the European union in an interdisciplinary framework, Michael Faure e.a., *Maklu uitgevers Antwerpen*, Tel. 03/231.29.00., 1994, 277 p., ISBN 90-6215-

430-1, 1650 fr, boekhandel.

Advokaten, economen, sociale en politieke wetenschappers geven in dit boek hun mening over wettelijke en economische instrumenten bij het bepalen van milieunormen in de Europese gemeenschap. Onder meer de normen voor milieutechnologie, de audits en de Europese heffingen worden besproken.

Hoeveel kilometer eet jij vandaag? *Alternatieve Konsumentenbond*, Tel. 00.31.20.686.33.38, 1995, 93 p., ISBN 90-801791-3-2; 18,50 gulden (inkl. verz.).

Dit boek begeleidt de campagne van de Alternatieve Konsumentenbond die de konsument gewijs wil maken in de relatie tussen voedsel en transport. Via voorbeelden wordt aangetoond dat ons voedsel verborgen kosten van transport in zich houdt. De konsumentenwijzer tracht de oorzaken en gevolgen van

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN DE BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur. Op woensdag enkel op afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en 300 tijdschriften inkijken; er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte documentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikelen uit de TEMALIJS, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij: MilieuBoek Postbus 18169 NL-1001 ZB Amsterdam 020/624.49.89 Milieubook heeft een Belgisch rekeningnummer)

Je kan steeds publikatielijsten van bepaalde thema's aanvragen (100 frank per thema en 10 frank per blad).

het grootschalig transport van voedsel in kaart te brengen. Het besluit met tips om minder voedselkilometers te consumeren.

Martine Langen

TEMALIJS STRUKTUURPLANNING

TIJDSCHRIFTENARTIKELS

Kan het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen gerealiseerd worden?

In *Planologisch Nieuws*, 1994 nr.2, p.90-101

Onomkeerbare trendbreuk: ruimtelijke ordening in Vlaanderen, Theo Kelchtermans

In *Planologisch Nieuws*, 1995 nr.2 p.97-104

Duidelijke eis voor een duurzaam ruimtelijk beleid in Vlaanderen, Dirk Van Regenmortel

In *Milieurama*, 1994 nr.4, p.3-5

Van tegenspraak naar samenspraak?: verslag en commentaar

aan bij het VFP-debat over het Structuurplan Vlaanderen: focus economie en bedrijven-terreinen, Frank D'Hondt

In *Planologisch Nieuws*, 1994 nr.1, p.34-47

Gebiedsgericht beleid in Amsterdams structuurplan

In *ROM*, 1994 nr.10 p.13-16

Vlaanderen snakt naar evenwichtig open ruimte-beleid

In *Agra*, 1995 nr.5, p.36-37

BOEKEN EN RAPPORTEN

Structuurplan kustzone: voorontwerp opgemaakt door het Westvlaams economisch studiebureau

Uitgave Provincie West-Vlaanderen, Brugge, 1994

Uit de ban van de ring: nieuwe stadsbeelden voor het structuurplan Vlaanderen

Uitgave Langzaam Verkeer en K.VIV, 1994

Ruimtelijke ordening en landinrichting: verslag studiedag 29 maart 1995

Uitgave K.VIV, Antwerpen, 1995

Structuurplanning: instrument voor het denken over en de vormgeving aan de ruimtelijke structuur, Ch. Vermeersch

Uitgave Die Keure, Brugge, 1994

Structuurplanning: een handleiding voor gemeenten

Uitgave Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting AROHM, Brussel, 1994

Recente ontwikkelingen inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw, redactie K. Deketelaere

Uitgave Die Keure, Brugge, 1994

Het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen: een beleidsinstrument voor economische ontwikkeling

Uitgave Centrum voor Economische Studietoeken, KU Leuven, 1994

KALENDER

STRANDWANDELEN AAN DE BELGISCHE KUST

Wat is er leuker dan tijdens een barkoude winterdag van het Kerstverlof, een flinke wandeling te maken aan onze Belgische Kust? Het Marien Ecologisch Centrum uit Oostende biedt je alvast de kans deze leuke ervaring mee te maken. Tijdens het Kerstverlof staan een aantal geleide wandelingen op de agenda. De wandelingen duren ongeveer 2 uur en je krijgt doorlopend uitleg bij de talrijke natuurlijke bezienswaardigheden die onze Belgische Kust telt. De wandelingen worden georganiseerd op de volgende data: dinsdag 26 en donderdag 28 december, telkens om 10u. Ook na de eindejaarsfeesten kan een wandeling wonderen doen: afspraak op woensdag 3 en vrijdag 5 januari. Eveneens om 10u. Volwassenen betalen 100 frank, kinderen 50 frank. Alle wandelingen vertrekken aan het Marien Ecologisch Centrum.

Inlichtingen: Marien Ecologisch Centrum, Langestraat 99, 8400 Oostende, Tel. 059/80.67.66.

COLLOQUIUM NATUURBE- SCHERMINGSRECHT

De Belgische Vereniging voor Milieurecht organiseert in het kader van het Europees jaar voor Natuurbehoud, op 12 en 13 januari '96 een Colloquium over Natuurbeschermingsrecht. Het colloquium richt zich zowel tot juristen als niet-juristen en zal de nadruk

leggen op de belangrijkste actuele thema's inzake natuurbeschermingsrecht. Op 23 januari staat een ander colloquium inzake recente ontwikkelingen in het Europees milieurecht op het programma. Vooral de relaties landbouw-milieu en concurrentie-milieu worden uitgediept.

Inlichtingen: Belgische Vereniging voor Milieurecht, T.a.v. P. Van Pelt, Universiteitslaan 4, 9000 Gent, Tel. 09/264.69.26.

KURSUS GEWELDLOOSHEID

De Vuurbloem vzw is een centrum waar men denkt en werkt rond geweldloosheid in omgang en konflikthantering. In het voorjaar organiseert het centrum enkele open cursussen rond geweldloosheid. 'Geweldloze opvoeding thuis' is een reeks die vanaf maandag 15 januari gedurende 4 maandagavonden georganiseerd wordt in Elcker-Ik Antwerpen. 'Geweldloze relaties tussen volwassenen' is dan weer een cursus die vanaf dinsdag 16 januari gedurende 5 avonden wordt opgezet in Brugge. Tenslotte is er ook 'Geweldloze weerbaarheid bij tieners', een cursus die in het weekend van 3 en 4 februari wordt georganiseerd in Westmalle.

Inlichtingen: De Vuurbloem, Rapaertstraat 39, 8310 Brugge, Tel. 050/37.10.17.

LIKONA ORGANISEERT KONTAKTDAG INVENTARISEERDERS

De Limburgse koepel voor Natuurstudie (LIKONA) organiseert voor de vijfde maal een kontaktdag voor inventariseerders. Deze gaat naar jaarlijkse traditie door in het Limburgs Universitair Centrum te Diepenbeek op zaterdag 20 januari 1996. LIKONA is een samenwerkingsverband van een aantal werkgroepen die actief zijn op het vlak van bescherming van bedreigde plant- en diersoorten. Zij inventariseren, brengen veldgegevens samen en voeren acties. Met deze aktiedag is het andermaal de bedoeling alle mensen die de Limburgse natuur onderzoeken of hierin geïnteresseerd zijn, samen te brengen.

Op het programma staan een plenaire zitting en vergaderingen van de aparte werkgroepen. Voor mensen die voor het eerst deelnemen, is er een speciaal kennismakingsprogramma. Tijdens de middagpauze kan je allerlei boekenstands bezoeken. Na de middag worden voordrachten gegeven over wetenschappelijk onderzoek in Limburg.

Inlichtingen: Likona, Provinciaal Natuurcentrum, Zuivelmarkt 33, 3500 Hasselt, Tel. 011/21.02.66.

Lid van de Unie
van de Uitgevers van
de Periodieke Pers

MILIEURAMA 15e jaargang maandblad van de Bond Beter Leefmilieu

Redactie en administratie
Bond Beter Leefmilieu
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel
Tel. 02/539.22.17
Fax 02/539.09.21

Abonnementen
70 BF (los nummer)
650 BF (jaarabonnee)
800 BF (buitenland)
1300 BF (steunabonnee)
op rekeningnummer
001-1475409-18
van de Bond Beter
Leefmilieu vzw

Hoofdredakteur en verantwoordelijke uitgever
Lieve Grauls
Overwinningstraat 26,
B-1060 Brussel

Eindredakteur
Piet Decoster

Werken mee aan dit nummer:
Stefaan Claeys
Miek Cyfers
Rik De Baere
Piet Decoster
Marion Géron
Lieve Grauls
Erik Grietens
Marc Heredia
Danny Jacobs
Martine Langen
Bea Looftens
Bart Martens
Dirk Serneels
Sandra Van Aerschot
Mauricette Van Houdt
Dirk Van Regenmortel
Karla Schoeters

Foto's
Frans Geys
Gert Jochems
Luc Verhaegen

Illustraties
Hilaire

Vormgeving
MIOS vzw

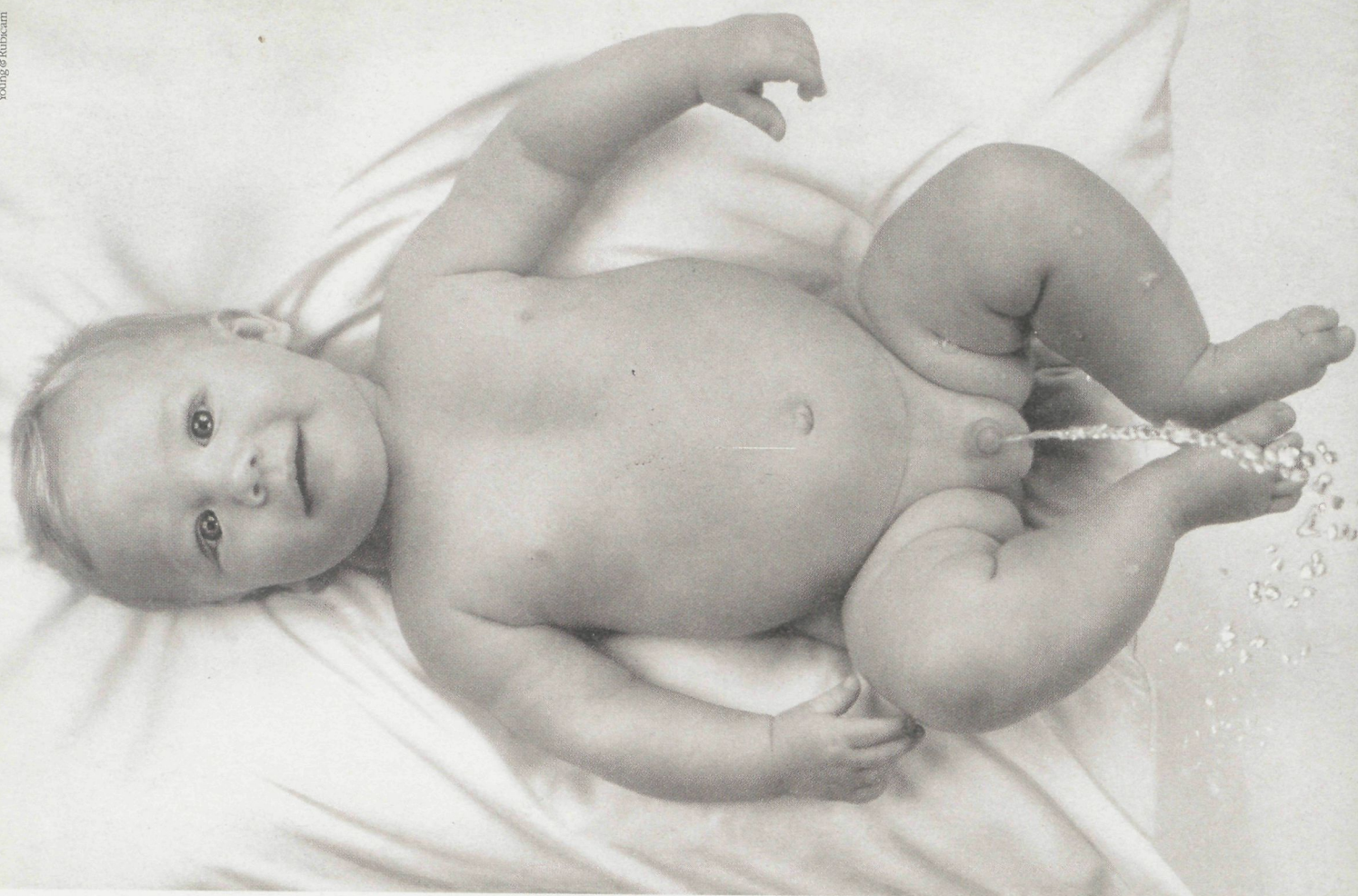
Pre Press
Swinen Printing

Druk
Pandava

Copyright
Overname van artikelen wordt aanbevolen, mits bronvermelding.

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie

MILIEURAMA WORDT GEDRUKT
OP NIET GEBLEEKT KRINGLOOP-
PAPIER. DE KFT IS NIET
CHLOOR-GEBLEEKT.
DE INKT IS OP VEGETALE BASIS.

ZOU U HEM EEN WATER GEVEN, ZONDER TE WETEN WAAR ZIJN BRON OPWELT?

Bronnen. Er zijn er nogal wat in België. Bronnen die het WWF, in samenwerking met Spa beschermt door leerlingen en hun leraars uit te nodigen om, ter plaatse, de evolutie van het nitraatgehalte te meten. Bronnen die erg verschillend zijn en waar dan ook erg verschillende waters opwellen. Van sommige wordt de kwaliteit ernstig bedreigd, andere zijn hyperbeschermd.

Zoals het water van Spa. Een water dat sinds duizenden jaren onveranderd is gebleven. Zodanig zelfs dat we zijn belangrijkste kwaliteiten -de lichtheid aan mineralen en de ongewone zuiverheid- haast zouden vergeten. Een water, ons water, van ons land, waarvan men de bron zo goed kent dat men er met gesloten ogen en een gerust hart van kan drinken. Met volle teugen.

ALS DE MENS GOED IS VOOR HET WATER, IS HET WATER GOED VOOR DE MENS.